

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— ”
 Pe 3 luni . . . 7— ”
 Pe o lună . . . 2 40 ”
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— ”
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Anul I.

NUMĂR POPORAL

Nr. 24.

Un nou ucaz de maghiarizare

Stăm uimiți și abia ne mai putem stăpâni revolta sufletească în fața pornirilor volnice și atacurilor nemaipomenite ale guvernului Khuen-Héderváry săvârșite împotriva naționalității noastre românești. Acest guvern fărădelege, care la venirea sa în fruntea afacerilor țării simula oarecare bunăvoință față de popoarele nemaghiare ale Statului, ca astfel să poată ademeni pe cei ticăloși și pe cei slabi de înger dintre noi, se dovedește tot mai mult ca cel mai hain și cel mai șovinist guvern din toate guvernele, câte s'au succedat în această nefericită țară dela introducerea vieții constituționale.

Nu este de ajuns, că faimosul conte Ștefan Tisza făgăduise în decursul campaniei electorale din anul trecut schimbarea ordinațiunii ticăloase a celui alt grof, a grofului Apponyi referitoare la catehizarea pruncilor noștri în limba maghiară, iar apoi guvernul, al cărui patron este, a susținut și susține în toată puterea cea ordinațiune păcătoasă și lipsită de orice temei de drept, — nu este destul, că se susține și se execută cu cea mai draconică severitate legea școlară a aceluiaș Apponyi, care ne-a maghiarizat școalele și a pus învățătoria noastră la discrețiunea fibraelor și a comisiilor administrative, — nu este de ajuns, că preoților noștri li-se detrage ajutorul de stat pe simplul motiv, că unul ori altul sub pre-

texte ridicule pentru pretinse transgresiuni au fost pedepsiți cu câte 5 coroane din partea volnicșilor solgăbiraie, aceste pașale turbate ale comunelor noastre, — nu este destul, că în legea cea nouă despre procedura civilă judecătorească limba noastră a fost batjocurită și i-s'au luat și puținele drepturi ce le mai avea, — nu este destul, că prin proiectele despre reforma legilor militare spiritul celui mai intolerant șovinism maghiar are să se introducă și la miliție, unde feciorii noștri la vreme de restriște își varsă sângele pentru patrie și tron: — acum guvernul ticălos al contelui Khuen-Héderváry atentează și la numele nostru cinstit românesc.

Ni-se urcă sângele în cap, când scriem șirele acestea și am dori să avem puterea unui uriaș, al cărui strigăt să înspăimânte și să trezească la vijelioasă protestare și împotrivire toată suflarea românească dela Nistru pân' la Tisa.

Primum din Budapesta știrea pozitivă, că ministrul cultelor și al instrucțiunii publice, contele Zichy János a adresat școalelor noastre românești cel mai sălbatec ucaz de maghiarizare, din care ni-s'a dat să vedem până acum în această nefericită țară a fărădelegei și a nedreptății. Li-se poruncește pur și simplu învățătorilor noștri români, ca de acum înainte și începând cu proximal an școlar numele pruncilor noștri să nule inducă în matriculele școalelor noastre românești, ci ungurește. Li-se poruncește așadară învățătorilor noștri români, ca ei înșiși să maghiarizeze numele românești ale fiilor și ficelor noastre.

Li-se poruncește învățătorilor noștri, ca numele de familie Vancea să-l scrie Vancsa, numele Suciu să-l scrie Szücs, numele Socaciu să-l scrie Szakács, numele Oltean să-l scrie Oltyán, numele Baciu să-l scrie Bács și așa mai departe.

Nu are păreche în istoria lumii civilizate această volnicie, această fărădelege, acest atentat îngrozitor și nemaipomenit împotriva naționalității noastre, în contra ființei noastre etnice. Ne iau averile în dări și în pedepse, ne silesc să ne prostim copiii cu învățarea unei limbi străine, ne trimit pe cap deregători străini, cari ne uresc ca pe cei mai mari dușmani ai lor, ne judecă într'o limbă, pe care n'o înțelegem, au batjocorit numele satelor noastre și ne silesc, ca în loc de *Buteni* să zicem *Körösbökény*, ne răpesc dreptul limbei noastre în armată, silesc pruncii de școală să rostească și *Tatăl-Nostru* ungurește, pentru tricolorul nostru românesc ne aruncă în temniți: — acum vreau să ne răpească și dulcele nostru nume românesc, ca mâne poimâne tot ei să spună că suntem Maghiari romanizați și să pretindă pe acest cuvânt dreptul să ne facă Unguri.

Chiar după legile în vigoare ale acestui nefericit Stat nimeni nu-și poate schimba numele fără îngăduință dela ministrul de interne. Și nici o autoritate publică din țara aceasta nu are dreptul să-i schimbe cuiva numele cu dela sine putere. Fiecare copil *trebuie* să poarte numele tatălui său. Dacă cineva, fiind major și de sine stătător, ar dori să-și schimbe nu-

Orfanul din Radhost

(Poveste slavă)

de Nicolae Petra-Petrescu

Erau odată doi frați. Martin și Ion. Martin avea doi copii, Ion patru. Martin se bolnăvi și aproape de moarte zise către Ion: tu să fi tutorul copiilor; femeia lui iera moartă de un an de zile.

Când ajunse Ion acasă dela înmormântarea frate-său, l'a întrebat nevasta: „doară nu vei fi primit să fi tutor?” — El: „crezi tu că puteam lăsa să se prăpădească bieții orfani? sunt din sângele meu! Ia să ne înțelegem: să primim pe amândoi copiii la noi, ori să-i dăm la străin?” Femeia răspunse: „pe cel mai vrâstnic l-aș lua, dar cel mai mic nu-l sufer. — Iarăși el: „nu te gândi mult încoace și 'ncolo; vreau să-i aduc pe amândoi”. — Femeia: „eu n'aș fi fost împotriva să iai pe cel mai mare, pe cel mic să-l ia cine vrea”. — Omul însă răspunse: „Nu știu, că cel mic ne poate folosi mai mult ca cel mare?” — Femeia: „Ce folos ne poate aduce cel tânăr? Cel mai mare este de patrusprezece ani, cel mic abia de doi”. — Bărbatul: „Dragă nevastă, tu ști că eu sunt unchiul lor și că trebuie să grijesc de ei. Eu vreau să iau pe amândoi băieții”.

Și au ținut copiii nouă ani în casa lor. Cel mai mare Iosif, câștiga deajuns, ca să poată trăi, cel mai tânăr Mihai, ajuta și el, în timpul din urmă, la lucrări mai ușoare. Dar au venit vreme

grele și era rău de toți oamenii mai săracuți. Și Ion a trebuit în sfârșit să-și vândă vaca. Atunci merse nevasta la el și zise: „Vezi acum, a fost bine să mai luăm noi doi copii? eu ți-am zis, nu-i lua! acum n'avem să dăm de mâncare nici la ai noștri”. — „Ce te superi atâta, ști bine că ne rămâne căsuța copiilor, dacă o cumpăr și le-o plătesc”. La aceasta zise femeia: „Nu ar fi mai bine să ne scăpăm de cel mai tânăr? Atunci ne-ar fi mai ușor”. — Zis'a bărbatul: „Adu-ți aminte, i-am luat pe vremuri bune. N'ar fi păcat înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, să-i dăm afară astăzi, pe vremuri așa grele? Ce ar zice oamenii!” Femeia însă ținea una ca copiii să iasă din casă. Bărbatul a zis iară: „Ști ce, navastă dragă, ca să avem odată pace, am să duc pe cel mai mic în pădure undeva”. — Ea: „Rogu-te, unde vrei să-l duci? Il duci câteva ceasuri de aici, și iară vine îndărăt”. — Bărbatul i-a răspuns: „Am să-l duc de unde nu se mai întoarce nici odată! Dumnezeu mi-a dat orfanul lui Dumnezeu il dau îndărăt”.

A doua zi, înainte de a se crepa de ziuă, zise el către băiatul de unsprezece ani „Mihai, hai să mergem amândoi, poate găsim vre-o comoră în muntele Radhost”.

Mihai nu-și închipuia nimica rău și merse vesel cu unchiu-său. Când au ajuns la gropile din Radhost, unchiul aprinse o lumânare și intră cu el în lăuntru. Se coborâră în afunzime pe niște scări vechi, s'au tot dus multă vreme, stră-

bătând mai multe peșteri, până ce ajunge la un rău ce curgea pe sub pământ, peste care trecea un drum îngust. Dincolo de rău, zise unchiul: Mihai șezi aici pe stâncă... iată pâne și un cuțitaș de buzunar, mânâncă, că vreau să mă uit ceva mai departe”.

Mihai șezu unde i-a zis unchiu-său, își tăia pe întunec pâne, și mâncă. Nenorocitul așteptă multă vreme, foarte multă, ca să se reîntoarcă unchiu-său cu lumânarea... Din loc nu voia să se miște... îi era frică de întunecime. Aștepta cu mult dor, dar unchiu-său nu mai veni. Atunci își gândi el: „poate că unchiul m'a făcut cu voia să rătăcesc, m'a lăsat aci și s'a dus acasă!”

La gândul acesta i-se ridicară perii-n cap. Sare deodată și cearcă să iasă din munte. Dar n'a fost chip să găsiască drumul. Cum să iasă din peșteri fără lumânare? Cum să găsiască drumul îngust de peste rău și scara, care-l scoate afară? În loc să meargă spre rău, se îndepărta tot mai tare de el. Asta o băgă de seamă, numai când nu-i mai auzi murmurul. Obosit căzu pe pământul umed, își puse capul pe stânca rece și plânse cu hohot. Sări după-aceia iară-n picioare, și se duse îndărăt. Dibund pe întunec încoace și încolo, îi alunecă piciorul și căzu în afunzime. În cădere voia să se țină de ceva și rupse doi bruiși. Fără să știe, ce face, îi vâră în traista, ce-i era atârnată de grumazi, și merse mai departe. Acum se apropia de rău, pentrucă-i auzea murmurul tot

*) Munte în Carpați.

mele, el trebuie să ceară pentru aceasta în scris îngăduință dela ministrul de interne.

Și acum vine însuși un membru al guvernului, ministrul cultelor și al instrucțiunii publice contele *Zichy János* vine să calce legea în vigoare poruncind învățătorilor să schimbe numele pruncilor noștri, pe care după lege și drept nimeni în lumea aceasta, nici ministrul și nici chiar împăratul nu are dreptul de a-l schimba.

Fărădelegea o săvârșesc mai întâi matriculanții de stat. Ei de fapt, în mod volnic și călcând în picioare legea pozitivă, scriu în matricula de stat *Szücs* în loc de *Suciu*, *Bács* în loc de *Baciu*, *Vanca* în loc de *Vancea*, și *Sakács* în loc de *Socaciu* și acum ministrul șovinist, în loc să pedepsească după merit fărădelegea matriculanților săi, oprindu-i dela săvârșirea unei crase ilegalități, el, ministrul însuși sancționează fărădelegea păcătoșilor săi slujbași și continuă mișelia săvârșită în contra noastră ordonând, ca numele greșit induse în matricula de stat să se inducă tot astfel greșit și în matriculele școalelor rămânând apoi, ca și testimoniile școlare să li-se dea pruncilor noștri tot pe numele lor maghiarizat cu de-a sîla.

Ni-se spune de informatorul nostru din Budapesta, că acest nemaipomenit ucaz barbar are și sancțiune, căci toți învățătorii, cari nu s'ar supune, sunt amenințați cu proces disciplinar înaintea comisiilor administrative.

Iată guvernul de pace al contelui *Khuen-Héderváry*. Iată guvernul grofului *Ștefan Tisza*. Iată guvernul trădătorului *Mangra* și al prietinelor săi. Nici în Rusia, nici în Turcia, nicăieri pe fața pământului nu este cu putință o asemenea volnicie și fărădelege.

Vom suferi oare și acum nepăsători această batjocură a sentimentelor noastre cele mai gingașe? Vom suferi ca pruncilor noștri să li-se răpească cu deasila numele cinstit al părinților lor? Până când veți abuza ticăloșilor de îndelunga noastră răbdare? Și se vor afla oare învățători români, cari să se supună ace-

stei înfricoșate fărădelegi? Cetim în istoria Ungurilor, că în veacul al 17-lea puternicii catholici s'au năpustit cu furie nebună asupra protestanților, le-au închis toate bisericile, au silit pe preoții protestanți să se lapede de credința lor, dar aceștia au stat ca stânca neclintii lângă mărturisirea lor și sute de preoți au preferit să fie duși în lanțuri pe galerie, pe corăbii, unde legați cu trupul de grinzile pe cari ședeau, erau siliți cu biciul să vâslească mânănd corabia după porunca căpitanilor tirani. Și preoții aceștia au suferit toate chinurile și au suferit chiar moartea, dar nu și-au renegat legea și neamul. Să fie oare mai slab în credință dascălul și preotul român, cari veacuri dearândul au subținut cu tărie și neînfricați de nici o putere lumească steagul naționalității noastre românești?

De ne vom supune acestui ticălos ucaz, de vom suferi batjocura, ce ni-se pregătește, vom fi vrednici de moarte. Suntem însă convinși, că forurile noastre bisericești, episcopii noștri, în frunte cu Mitropolii lor își vor face datoria și vor ști să respingă acest atac barbar și absolut fără nici un temei legal, care se încearcă împotriva ființei noastre românești. Cerem de altă parte, ca deputații noștri cât mai curând să interpeleze în parlament pe volnicosul Ministru denunțând lumii civilizate această nemaipomenită fărădelege ungurească.

Cu acest prilej facem băgători de seamă pe toți frații noștri români, să ceară în fiecare caz cu toată energia dela matriculanții de stat, ca numele noului să-l introducă în matriculă întocmai așa, după cum se scrie tatăl pruncului și în cazul, că matriculantul nu ar face lucrul acesta, să deie plânsoare la forurile mai înalte cerând îndreptare. Preoții și învățătorii noștri pretutindeni să lumineze asupra acestui lucru pe toți frații noștri de pe la sate și să le steie în ajutor în ches.iunea aceasta de cea mai gravă importanță în lupta pentru ființa noastră românească.

Vându aurul și paralele le așeză, pentru băiat, cu dobândă. Și îl deprinse cu toate lucrurile folositoare.

Mihai a trăit șaptesprezece ani în castel. Când s'au implinit șaptesprezece ani, se îmbolnăvi domnul. El hărăzi toată averea sa lui Mihai și-i porunci să trăiască cu cumpăt și să ajute pe săraci. Mihai își zise: cum să nu ajut pe cei săraci, când singur am fost sărac, și astăzi sunt așa de bogat.

După patrusprezece zile au îngropat pe domnul castelului.

Trecură doi ani, de când Mihai era stăpân neatârnat. Intr'una din zile stătea în fereastră și privea în curtea castelului. Și văzu un cerșitor bătrân în haine sdrențuroase. Fu foarte mișcat de starea lui și porunci portarului să i-l ducă sus. Când a intrat cerșitorul în odaie, Mihai îl recunoscu, că este unchiul său, — acesta nu l-a cunoscut pe el. „Fie-ți milă de mine, măria-ta se rugă bătrânul, îndură-te de un moșneag flămând... Dumnezeu te va răsplăti...”

Mihai răspunse: „Bucuros o să-ți dau de mâncare și băutură. Șezi numai”. După aceea chemă pe servitor, îi dete o cheie și porunci încet, să-i aducă un cuțit din traista pe care și-o păstrase de aducere aminte, în care era și hainele lui cele românești, el șezu lângă bătrân, care îi povesti, cum odinioară a fost cu stare bună, cum a scăpat din pricina vremurilor rele și cum i-s'au vândut toate prin judecată și acum e silit să trăiască din cerșite.

Nu ai, d-ta, copii? întrebă Mihai.

„O, Dumnezeule, zise bătrânul. Am avut

Un resumat și o răfuială

de dr. Alexandru Vaida-Voevod

Dacă contele *Tisza* nu a vizitat pe oamenii „*Tribunei*”, atunci aceștia vor putea cu ușurință esopera prin amicul lor *Mangra* o declarație dela contele *Tisza*, în care acesta să spună verde, pe care grupare clandestină românească a avut intenția să o vizeze!

O astfel de declarație, de sine se înțelege, nu ar putea servi ca o împrejurare atenuantă pentru ținuta politică a „*Tribunei*”, condusă de amicii lui *Mangra*. Căci *Mangra* era hotărât deja la 1905 să candideze cu program guvernamental și totuși a rămas comanditar, deci stăpân la „*Tribuna*”.

Mangra a candidat la *Ceica*. *O. Goga* l-a decapitat în „*Tribuna*”. „*Tribuna*” i-a reprodus totuși vorbirea de program după manuscris, în întregime. *Mangra* era și pe atunci comanditar, deci stăpân la „*Tribuna*”.

Mangra a fost de mai multe ori atacat în „*Tribuna*”, dar nici pe a suta parte nu în așa măsură ca comitetul și partidul național român. *Mangra* a rămas și după ce a intrat în partidul guvernamental, în Aprilie 1910, prietea cu d. *R. Ciorogariu* și până în Martie 1911 membru în direcțiunea „*Victoriei*”, condusă de d. dr. *N. Oncu*.

Contractul încheiat între comanditarii „*Tribunei*”: *Mangra*, *Oncu*, *Ciorogariu*, *Raicu* și *Bocu* nu s'a publicat. Un contract menit să servească, în caz de litigiu, în fața forurilor judecătorești ale statului, deci în public, ca document de drept, a fost declarat de act secret, de aceia, cari paradează în „*Tribuna*”, ca reprezentanții și chivernisitorii aerei „întregului neam românesc”. De ce acest mister? Pentru că *Mangra* și după ce a fost deja de-o jumătate an deputat guvernamental tot nu iucetase a fi comanditar, deci stăpân la ziarul, care presintă în coloanele sale, — scutit de obrăzarul radicalismului și al

mai aproape, până băgă de seamă, că este lângă râu... dar nu găsi drumul, pe care l-a purtat unchiul. Prinse curaj, sări în râu și trecu norocos dincolo... Ajunse apoi la scara primejdieoasă și, ca o pisică, numai decât a fost deasupra.

După ce a mai dibuit și a mai cercetat o jumătate de cias, a ieșit din groapă, dar mâinile și picioarele îi erau așa de sdrențuite și pline de sânge și tremura de frig și de spaima ce îndurase. A căzut pe genunchi și a mulțumit lui Dumnezeu, că l-a scos din peșteră și nu l-a lăsat să moară acolo. După aceea își mănca pâinea uscată, ce o mai avea și își frământă capul, ce să înceapă.

Știa, că unchiul său nu voia să-l mai vadă și se hotărî să meargă în lumea largă, cu nădejdea, că-și va căpăta el, oarecumva hrana trebuincioasă.

După ce a rătăcit flămând mai multe zile, ajunse la niște curți domnești, cerși dela un servitor un codru de pâine și se așeză pe o piatră dintr'un colț. Scoțând cuțitul din traistă, servitorul zări bruşii cei galbeni și-l întrebă, că ce are acolo. Servitorul îi privi de toate părțile, îi cumpăni în mână, îi arătă la alții, însăfârșit îi arătă și stăpânului lor.

Domnul castelului porunci să vină copilul înaintea lui și l-a întrebat de unde a luat cele două bucăți de aur curat. Mihai povesti cele întâmplate cu el și cum a ajuns la cei doi bulgări. Povestirea asta așa de tare a mișcat pe domnul castelului, încât l-a adoptat de copil al său, pentru că el era neînsurat și nu avea copii.

patru. Doi mi-au murit de vărsat... al patrulea s'a făcut un prăpădit, care nu se gândește nici la Dumnezeu, și nu-i pasă nici de bătrânul său tată”.

Intr'aceea servitorul aduse de mâncare și de băut. Mihai întinse cu mâna lui pâine bătrânului, și cuțitul, ca să-și taie. Moșneagul luă cuțitul în mână, se uită la el și se făcu alb ca păretele, pentru că cunoscuse semnul, pe care l-a ars el însuși pe cuțit, ca tărăbăcit borborosi cuvintele: „Măria ta, cum a ajuns cuțitul acesta aici?”

Mihai răspunse: „Ce însemnătate are un cuțit? cuțit, e cuțit”.

„Ba, să am iertare, strigă bătrânul în des-nădejde: „în numele lui Dumnezeu cel sfânt! spune-mi, cum ai ajuns la cuțitul ăsta? O, spune-mi, și nu mă chinui”.

Mihai nu se putu stăpâni mai îndelungat; „Tată Ion, strigă el, nu cunoști pe Mihai, copilul fără tată?”

Unchiul se sperie, recunoscu pe Mihai și de rușine și de frică, căzu pe genunchi înaintea lui. Mihai însă îl ridică, îl îmbrățișă și zise:

„Unchiule, nu te teme. Eu ți-am iertat de mult”.

Bătrânul se așeză la mâncare, dar n'avea nici o plăcere. Mihai l-a ținut până la moarte la sine și, auzind, că fratele său *Iosif* slujește, l-a adus și pe acesta în castelul său. Bătrânul n'a mai trecut nici un an întreg, a murit însă cu mângâierea, că Mihai nu s'a prăpădit în gropile muntelui, pentru că în nenorocirea lui, gândul acesta îl chinuia ziua-noaptea.

intransigenței — că atentând la existența partidului național român, ar reprezenta „interesele mari și superioare ale întregului neam românesc“.

Dacă după toate acestea am ținut să arăt contelui Tisza, cu *nu mai suntem politicește așa de necopti*, precum *ne ținea dânsul*, în urma informațiilor primite dela protejatul său Mangra, *am împlinit numai o datorie națională*. „Tribuna“, ca să-și poată crea o falsă bază de drept, spre a mă ataca, a *falsificat* redarea faptelor și a *deplasat* discuția.

Iată cum.

I.

În Nr. 55—1911, „Tribuna“ scrie pe pagina 2:

„*Atacul deputatului Vaida*. În ședința de azi a camerei *ungurești* deputatul Alexandru Vaida-Voevod a rostit în firul cuvântărei sale și următoarele cuvinte:

„Pacea nu o poate face nici guvernul, nici partidul naționalist, nici tratativele, nici mijloacele de corupție. *In trecut au fost cazuri* și se pot ivi și în viitor, că de pildă, guvernul a pus stăpânire pe un astfel de organ de publicitate, care a fost până la un timp cel mai radical organ al partidului național român și deodată, ca din bun senin, s'a aruncat asupra noastră, a conducătorilor și zi cu zi ne înfățișă ca pe niște oameni răzniși, infumurați și netoși, care nu-și dau seama de ce fac și nu sunt în stare să ducă cu un pas înainte cauza neamului românesc.

Și ce credeți d-voastră? A dat campania asta vreun rezultat? Opinia publică românească s'a duminat în curând, că în dosul acestui ziar se află mâna lungă a guvernului. Noi am adunat destule experiențe în era Bánffy-Jeszenszky, ca să nu mai fim surprinși de astfel de apariții“.

Cum vedem, onoratul comitet a hotărât să meargă cu *jalba* împotriva noastră până și în fața opiniei publice *ungurești*. Supunem acest procedeu judecății imparțiale și cinstit¹⁾ a publicului românesc și ne abținem pentru azi (căci avem un moment de armonie²⁾) de orice comentariu“.

II.

Tot în același Nr. 55—1911 „Tribuna“ reproduce acest pasaj al vorbirii mele la rubrica „ședinței camerei“ pe pagina 4 astfel falsificat:

„Dar cum lucrează guvernul contra noastră? *Guvernul a pus mâna pe un ziar radical, care ne susținea până aci și acum deodată ziarul acesta a început o campanie împotriva noastră, făcându-ne pe noi oameni „bătrâni“ și „incapabili“*. Iată unde s'a întins mâna lungă a guvernului. (Ne ocupăm la alt loc mai pe larg)“.

Textul prim este autentic, al doilea falsificat.

De ce? „Tribuna“ voia să sugereze cetitorilor ei, că „camera unguerească“ nu mai din discursul meu a aflat despre „certele“ dintre Români, că nu „Tribuna“, ci eu aș fi dus aceste „certe“, în fața opiniei publice unguerești“. „Tribuna“ se găsește într'o rătăcire intenționată.

Camera unguerească știa, informată prin presa maghiară, de mult, despre răscoala dela „palat“ a „Tribunei“. Intenția mea a fost, să arăt lui Tisza, opiniei publice maghiare și guvernului, că *nu mai merge să ne tragă pe sfoară* cu acțiunea mânei lungi!

Tisza și Mangra au și priceput, că eu făceam aluzie la mâna lungă a guvernului actual.

¹⁾ Organul „independent“ al d-lor Ciorogariu, Oncu, Bocu și Sciopol, într'una vorbește în numele „cinstei“, face apel la judecata „cinstită“. Cine va ceti broșura de față se va putea convinge, din ce elemente etice să compune cînstea „Tribunei“.

²⁾ „Momentul de armonie“ a fost un pretext spre a câștiga timp de reculegere.

Acest guvern e mai șiret decât cele din trecut. *Nu înzadar are pe Tisza și pe Jeszenszky de sfetnici*.

Acest guvern e mulțumit, că nu trebuie să cheltuiască sute de mii pentru foi „patriotice“, ca „Ungaria“, „Lumina“ etc., scrise românește, după ce „Tribuna“ îi face gratuit, ba susținută din bani românești, serviciul de a paraliza puțința luptei Românilor, cu ajutorul lanțului prietenesc: Tisza (care neavând autorizarea guvernului, ca om privat, discută „pacea“ cu Români), Mangra, (care „simulează“ moderațiunea, spre a-i „pune sub picioare“ pe Unguri), Ciorogariu, (care nu rămâne „imposibil“ în fața nenorocirii amicului său Mangra, ci fiind preoți „conliturgistori“, îl găzduiește la sine pe amicul guvernamental).

Aradul este în centrul Ungariei. În Arad apar mai multe foi cotidiene maghiare, cari referă publicului unguerec bârfelile „Tribunei“, căci „Tribuna“ și din Iunie 1919 până în Aprilie 1911 a apărut în public, nu în secret, plină de „jalbe“, împotriva partidului național român. Mangra o citește zilnic. Jeszenszky este secretarul de stat la interne și șef al secției de presă; știe românește, cetește „Tribuna“, Mangra și Jeszenszky sunt prieteni cu Tisza.

Și totuși, „Tribuna“ nu vede grinda în ochiul ei propriu, ci găsește de cinstit să mă atace pe mine! „Tribuna“ nu relevează faptul, că m-a ajutat bunul D-zeu să dau prin discursul meu rostit în cameră, în 21 Martie 1911, lovitura de moarte — cel puțin pentru moment — nesincerei acțiuni de „pace“, cu care Tisza își făcea iluzia, sedus de Mangra, că ne va putea momi. Ci chiar fiindcă acest rezultat al vorbirii mele, la care nu s'au așteptat, îi doare mai mult pe amicii comanditari dela „Tribuna“ ai lui Mangra, „Tribuna“ vine și mă atacă, încercând să detragă atenția publicului românesc dela partea meritorică a discursului, înfățișând astfel lucrurile par'că nu din „Tribuna“, ci din vorbirea mea ar fi aflat „camera ungueră“ și „opinia publică maghiară“ despre certele infame, iscodite și susținute de „Tribuna“, în contra partidului național român.

Nu despre „certele noastre“ a aflat deci „camera ungară“ din discursul meu, căci aceste „certe“ le cunoștea de mult. A aflat însă cecace voiam să aflu nu numai „camera“, ci mai cu seamă Tisza, guvernul și opinia publică maghiară: a aflat, că *poporul român nu mai poate fi tras pe sfoară, nici prin cele mai „violente uneltiri“*. Dacă prin discursul meu am izbutit — și sper, că am izbutit, să contribui astfel la restabilirea reputației politice a poporului român, pe care Tisza credea — ținându-l de prost — că-l va putea câștiga pentru acțiunea „patriotică“ a lui Mangra, atunci pot fi mulțumit. Că Mangra, Tisza și „Tribuna“ mă înjură, puțin îmi pasă. Căci nici cu Mangra nu sunt „prieteni“, ca d. Ciorogariu, nici nu aspir să mă slăvească organul „independent“ al amicilor lui Mangra, al protejatlui contelui Tisza.

*

Opinia publică maghiară are cauză să triumfeze. Cât timp e silit să poarte o luptă defensivă în contra „Tribunei“ — care e condusă tot de *vechea tovărășie*

de amici și deci, după un an ori doi de „Treuga Dei“, de nou va provoca desbinarea și certele interne, — partidul nostru național nu poate să-și desvolte toate forțele în lupta politică ofensivă. Din cauza aceasta aderenților sinceri ai partidului național român, nu le rămâne altă posibilitate spre a restabili solidaritatea națională, decât să silească „Tribuna“ prin boicot sistematic să se supună disciplinei de partid. Poporul românesc nu poate, în veacul al XX-lea, să contribuie la susținerea unui ziar, care distrugând capacitatea de acțiune a partidului național român, prin exemplul demoralizator a încălcării și batjocoririi disciplinei de partid, slăbește cauza românismului și face servicii de neprețuit tuturor dușmanilor neamului românesc.

Dr. Aurel Vlad — candidat de vicecomite. Suntem autorizați din partea clubului comitatens al partidului național român din comitatul Hunedoara, să anunțăm publicului românesc de pretutindenea, că la alegerea de vicecomite pentru acest comitat, candidăază pe neînfricatul luptător naționalist neclintit dr. Aurel Vlad, fostul deputat dietal al Orăștiei.

Cu nespusă bucurie înregistram ideea fericită a clubului comitatens de a candida pe d. dr. Aurel Vlad la postul de vicecomite al Hunedoarei. Toți Români de bine, cari poartă la inimă interesele poporului românesc din acest comitat, până la unul să se prezinte pentru a asigura reușita candidatului nostru.

Să dispară în fața acestei datorii naționale, orice alt interes. În momentul dat toți în deplină solidaritate să-și împlinească datoria de ostaș credincios al partidului național, pentru gloria steagului nostru:

Așteptăm aceasta!

*

Chestia mandatului dela Vinț. Cetitorilor noștri le este cunoscut, că cu prilejul alegerilor de deputați din anul trecut mandatul dela Vinț prin nemai pomenite ticăloșii și terorizări a fost răpit din mâinile d-lui dr. Iuliu Maniu, a celui mai vrednic fiu al neamului românesc. Căderea d-lui Maniu a pricinuit durere și întristare generală. Alegătorii români ai d-lui Maniu, cari nu se puteau împăca cu gândul ca ei în parlamentul țării să fie reprezentați printr'un străin dar totodată și dușman al neamului nostru, — au protestat această alegere, cerând Curței de Casație ca pe baza motivelor înșirate în petiția lor să nimicească mandatul lui Mayer Ödön și să declare deputat pe d. dr. Iuliu Maniu, alesul adevărat al poporului din cerc.

Curtea de Casație, pe baza motivelor din petiția alegătorilor români ai d-lui Maniu și după vrednica apărare a d-lui dr. I. Erdélyi din Budapesta, a ordonat anchetă și cu facerea anchetei a delegat Curtea de Apel din Cluj. Astăzi primim știrea, că Ancheta, care a durat două săptămâni și s'a sfârșit alaltăieri a constatat, că toate motivele de nimicire cuprinse în petiția alegătorilor d-lui Maniu sunt adevărate, pe când afirmațiile contra-petiției lui Mayer sunt lipsite de orice adevăr.

Dee bunul Dumnezeu ca în curând să vedem pe d. dr. Iuliu Maniu deputat al Vințului!

*

Seghedinul contra proiectelor militare. Din Seghedin se anunță, că în ședința de Mercuri reprezentanța orașului a desbătut și rescriptul orașului Vırșeț în chestia pro-

iectelor militare, în care protestează contra urcării cheltuelilor militare. Consiliul comunal în baza încrederii față de guvern a propus să se treacă la ordinea zilei, dar cu toate acestea reprezentanța comunală după o discuție mai lungă *cu o majoritate de 14 voturi a decis să sprijinească rescriptul orașului Vîrșeș.*

Cum ne ruinăm

În cartea vieții noastre sunt multe pagine triste. Cu litere de foc sunt scrise acolo multe suferințe și dureri, multe lovituri nespuse de nemiloase de cari neamul nostru românesc e părtaș.

Pentru acest rău însă în mare măsură și noi înșine purtăm vină, căci de multe ori noi suntem urzitorii lui, pentru că anumite hotărâri ce luăm, multe fapte de ale noastre sunt pripite, sunt ușuratic și nechibzuite din care pricină, de sine înțeles, că de pe urma lor nu ne alegem cu câștig ci numai cu pierderi și pagube mai mici sau mai mari.

De multe ori apoi aceste pierderi și pagube sunt ucigătoare, căci ne ruinăm cu totul, ne pierdem și cea de pe urmă brazdă de pământ. Din oameni cu stare bunișoară, ajungem oameni fără casă și vatră, ajungem cerșetori pe drumuri.

De această soartă atât de mașteră sunt părtași mulți țărani români din comitatul Torontal, cari sau se înglobează în datorii, pe cari apoi neputându-le plăti le lasă moștenire copiilor lor, sau ajung la sapă de lemn.

Mare e numărul slăbiciunilor de cari sunt stăpâniți acești țărani, cari de altcum sunt oameni cinstiți și foarte săruincioși; multe sunt apoi și deprinderile lor păgubitoare, izvorite din lipsa de învățătură: unui dintre cele mai mari rele însă e pribegirea lor la America sau cumpărarea de pământ (moșii) în comitatele Caraș-Severin și Timiș.

Pribegirea țaranului nostru la America de cele mai multe ori e împreună cu pagube.

Stăpân al unei căsuțe și 2—5 jugăre de pământ, fără ca să judece bine lucrul, fără ca se gândească la urmări și ademenit de aceia, că dintre zece emigranți unul a izbutit, a avut norocul să câștige câțiva gologani, să hotărăște să își încerce și el norocul în aceea țară îndepărtată. Neavând însă banii trebuincioși pentru acoperirea cheltuelilor împreună cu drumul acela lung, merge la vreo bancă și ridică un împrumut nou de câteva sute coroane, apoi părăsindu-și părintele, nevasta și copilașii, pribegeste în aceea țară străină.

Dar abia ajuns acolo, se vede înșelat în așteptările lui! Luni de zile nu capătă de lucru sau câștigă foarte puțin, abia putându-și susține viața. Se sbuciumă o anumită vreme, apoi se reîntoarce acasă, blăstămându-și zilele, căci numai drumul până la America și de acolo înapoi a înghițit bani grei.

Cum și de unde să răsplătească el acum acești bani, risipiți în zadar?!

Dar firul acestui rău nu se sfârșește aici, căci când cel pribegit la America nu poate trimite bani nici pentru plățirea cametelor, atunci moșioara lui se vinde la licitație!

Tot astfel de păgubitor e și cumpărarea de pământ în comitatul Caraș-Severin și Timiș, unde cea mai mare parte a pământului nu e atât de roditoare ca a pământului din Torontal. De sine înțeles, că din aceasta pricină și între preț e mare deosebire, ceea ce ademenește atât de mult pe țărani noștri.

E ademenitor pentru țărani noștri și faptul, că toate acele moșii sunt însărcinate (până la cel de pe urmă filer) și astfel ei nu trebuie să plătească întreg prețul, ci numai o anumită sumă de fiecare jugăr, luând asupra lor plățirea banilor înțabulați pe pământ.

Cumpărarea astor fel de moșii, la țărani noștri din comitatul Torontal a degenerat în manie; parcă e o boală lipicioasă.

N'ar fi nimic de zis împotriva faptului, că țărani noștri atât de mult să trudesca să cumpere pământ — ceea ce e de mare însemnătate economică-națională pentru neamul nostru — dacă aceasta s'ar face pe cale firească. Dar, durere, toată treaba e nefirească și urmările ei sunt foarte păgubitoare.

Cumpărarea astor fel de moșii se poate asemăna cu jocul de loterie, care cum se știe e foarte nesigur.

Neavând țărani noștri bani, ca să plătească diferența dintre prețul pământului cumpărat și suma cu care acest pământ e însărcinat, își vând sau însărcinează, până la cel de pe urmă filer, moșioara lor rămasă dela moși-strămoși, apoi legănați de cele mai frumoase speranțe își îndreaptă pașii spre moșia cumpărată.

Câtă vreme rodul sămănăturilor e bun (ceea ce însă nu e întotdeauna) putând ei să plătească cametele — de plățirea din capital nici vorbă nu poate fi — țărani noștri sunt îndestulați, dar dacă numai într'un singur an rodul e slab, ei sunt nimicii!

Cum s'a zis mai sus, fiind moșia cumpărată, tot astfel dacă nu au vândut-o, — și averea lor părintească însărcinată până la cel de pe urmă filer, din care pricină nu mai au credit, și deoarece din rodul sămănăturilor nu pot să plătească nici cametele împrumuturilor cu cari datorează sunt improcesuați, iar urmarea e: că atât pământul cumpărat cât și cel părintesc ajunge la licitație...

Pentru combaterea, pentru împiedecarea relelor aici amintite se face foarte puțin, sau mai bine zis, nu se face aproape nimic.

Până când însă această nepăsare păcătoasă?!

Alex. Țințariu.

CORRESPONDENȚE

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Un înfiorător denunț — Somația d-lui dr. Istrati — Nimic n'a fost adevărat

București, 13 Iunie st. v. — De vreo două săptămâni opinia publică din țara întreagă este zguduită și revoltată în același timp de un tragic episod pe care d. Arthur Gorovei, fost prefect în timpul răscoalelor țărănești, l-a înregistrat, în însemnările sale de călătorie, pe cari le publică în „*Noua revistă română*”, episod despre care celce l-a povestit pretinde că s'ar fi petrecut pe vremea represiunii din 1907.

lată, în câteva cuvinte, despre ce este vorba: D. Gorovei a auzit dela un țaran că, în timpul răscoalelor un răsculat ar fi comis o crimă.

Atunci, ca să-l pedepsească, ofițerul care conducea operațiile de potolire în partea locului — nu-și precizează anume unde — a condamnat pe criminal la moarte, printr'o judecată sumară, deși starea de asediu nu se proclamase.

Și care credeți c'a fost moartea ce i s'a destinat acestui nefericit răsculat? Ascultați și vă îngroziți:

Bietul țaran a fost condamnat să-și sapa singur groapa. Când a isprăvit această închișiționară sarcină, condamnatul albise de tot. Apoi a fost îngropat de viu.

Relatarea acestui fapt a indignat pe toată lumea. Și cu drept cuvânt Dacă el era adevărat, atunci nu ne puteam mulțumi cu asemenea vagi destăinuirii senzaționale de utilitate pur literară. Trebuia să se facă lumină deplină pentruca barbarii criminali să-și ia pedeapsa ce li se cuvine. Reclamă această deslușire însuși prestigiul nostru de neam civilizat.

Atunci d. profesor universitar dr. Istrati, fost ministru și Comisar al Expoziției jubilară din București, a publicat o scrisoare, tot în „*Noua revistă română*”, somând pe d. Arthur Gorovei sau să precizeze locul și numele oamenilor cari au fost eroii acestei sălbatiche drame, sau să recunoască netemeinicia afirmațiilor sale.

La această energică și binevenită somație, d. Artur Gorovei răspunde în ultimul număr al aceleiași reviste, printr'o scrisoare, din care reproducem următoarele rânduri esențiale:

„Cele ce am relevat eu, au fost povestite de către alții; eu le-am auzit și le-am reprodus, ca document omenesc. Nu am fost martor la săvârșirea dramei; de controlat faptul nu am încercat și nici mi-ar fi fost cu putință, așa că nu pot nici să retrag, nici să mă îndărătnicesc a susține ca adevărată povestirea, pe care am reprodus-o și eu.

„Să precizez localitatea și să indic nume proprii, iarăș nu-mi stă prin putință, pentrucă nici acei cari povesteau aceste lucruri, nu dădeau aceste indicațiuni.

„Pentru a liniști însă conștiința revoltată — cu drept cuvânt — a d-lui dr. Istrati, îi declar, că și mie îmi place să fiu convins, că faptul nu s'a petrecut, și convin, că povestirea a fost, sau o fanfaronadă a aceluia, care se da drept autor al faptului, sau o hiperstesia a aceluia cari povesteau faptul.”

Care va să zică, faptul acesta grozav, pe care ar fi fost mai bine ca d. Gorovei să-l înconjoare cu mai multe rezerve, face parte, spre cinstea civilizației cu care ne fâlim, din legendele cari în mod inevitabil se creiază în jurul ori căruia eveniment important.

*

Dragostea Rușilor pentru țara noastră continue să se manifesteze prin noi vizite. Astfel, după vizita comisiei însărcinate să aleagă un loc pentru ridicarea unui monument în amintirea generalului Suvarov, acum avem vizita elevilor școlii de cadeți, din Petersburg. Cadeții au sosit ieri dimineață, sub conducerea generalului Gheorghieff.

La gară au fost primiți de mai mulți ofițeri români, în frunte cu d. lt.-colonel Ștefănescu-Careți s'au dus la școala militară de artilerie, iar ofițerii au tras la hotel Boulevard. Un public imens a întâmpinat pe oaspeții ruși pe tot parcursul dela gară până la școala militară.

La școala de artilerie a avut loc o serbare militară în onoarea oaspeților, la care au asistat și cadeții și ofițerii ruși.

Din partea ministerului de războiu a asistat d. gen. Popovici, secretarul general al acestui departament.

După masa dela 12, au avut loc tot la școala de artilerie producții artistice. Apoi s'a vizitat orașul. Iar seara oaspeții ruși au plecat spre Vârciorova, de unde se vor imbarca pentru Belgrad.

Bucureșteanul.

x **A apărut:** Elemei népiskola értesítő könyvecské — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

Litere — Arte — Științe

POEZIA POPULARĂ.

S'a dus mândra, duc'o noru
Și mă omoară cu doru;
S'a dus mândra, duc'o vântu
Și mă omoară cu gându.

Cât trăești bade pe lume
Nu-i zice mândrii pe nume,
Și zi-i frunzuță de vie
Ca nimeni să nu vă știe,
Și zi-i frunzuță de fragă
Nimenia să nu 'nțeleagă.

Frunză verde de gheorghină
Senină-i Doamne, senină,
Senină-i lumea de nor
Și inima 'n mine de dor
Senină-i lumea de ceață
Când am pe mândruța 'n brață.

Foicică de secară
Nu te-am mai văzut de-aseară
Și parc'a trecut o vară,
Nu te-am mai văzut de ieri
Și parc'au trecut opt veri.

Culese de Simon Avram, (Valea Hârtibăcel)

Trei dorințe

O păreche tânără trăia mulțumită și fericită împreună. Avea un singur păcat, care locuiește în pieptul tuturor muritorilor:

Când îți merge bine, ai dori să-ți meargă și mai bine.

Din însușirea asta se stărnesc atâtea dorințe bune. De boala aceas a sufereau și în-surăteii noștri, Niță și Chivuța. Acuși își doreau ogorul învățătorului, acuși banii cărciumarului, acuși casa, curtea și vitele lui Todescu, acuși, nu mai puțin, decât o sută milioane de taleri.

Intr'o seară, pe când oamenii noștri ședeau liniștiți lângă foc și sdrobeau alune, și pe când se făcuse chiar gaură în peatra cu care sdrobeau, iată că intră pe ușă o femeie îmbrăcată în alb, de un cot de înaltă, dar foarte frumoasă la statură și în față, și toată casa se umplu de miros de trandafiri. Lumina se stinse dar din femeie ieșea o lumină, ca azurul dimineții, când soarele nu mai e departe, și acoperia toți pereții. De o astfel de vedenie, ori cât ar fi de frumoasă, totuși te iau fiori. Buna noastră păreche, însă, își veni curând în ori, când femeiușca începu dulce și cu glas argintiu: „Eu sunt prietina voastră, zâna Munților, care locuiește în curțile de cleștar din fundul munților, care cu o mână nevăzută, aruncă aur în năsipul Rinului și care poruncește la peste șaptesute de duhuri. Trei lucruri vă puteți dori; trei dorințe vi-se împlinesc“.

Niță atinse cu cotul brațul soției, ca și când ar fi vrut să zică: „asta nu-i rău!“ Femeia însă era și gata să-și deschidă gura și să ceară fel și fel de lucruri neînsemnate, când zâna ridicând un deget, o opri să vorbească.

„Opt zile, zise ea, aveți vreme. Gândiți-vă bine și nu vă grăbiți!“ — „Asta nu-i greșală“, gândia bărbatul și puse mâna pe gura femeii. Zâna munților însă se făcu nevăzută. Lampa ardea, ca mai 'nainte, și în locul mirosului de trandafiri, iară se răspândi prin odaie aburul de ulei, ca un nor în albastrul cerului.

Pe cât de fericiți se simțiau bunii noștri în-surăteii, gândindu-se la ceea ce puteau să aibă în viitor, cu atât de greu le venia, că de multe poște, ce aveau, nu știau ce să-și dorească și nici nu aveau curajul să se gândească la dorințe, ori să vorbească de ele, de teamă, să nu li să socotească ceva ca dorință, înainte de a-și fi tras bine seamă, ce să-și dorească.

Atunci zise femeia: „ei, bine, mai avem vreme până Vineri“.

A doua seară, pe când pocneau în tigaie cartofii de cină, stăteau amândoi, bărbat și ne-nestă, mulțumiți, lângă foc, priveau cum micile schinței încunjurau cu limbile lor tigaia funginginoasă, acuș ieșind de sub ea, acuș stângându-se... și, fără să vorbească un cuvânt, erau cufundați în norocul, ce-i așteaptă. Cum însă femeia umbla și mișca cartofii fripți din tigaie, și-i intra mirosul plăcut în nas, zice în nevinovăția ei: „ei! dacă am vedea acum lângă cartofi cel puțin o bucată de cârnaț fript“ dar... vai! dorința cea dintâi era spusă.

Iute, cum vine și se duce fulgerul, deodată, ce să vezi? d'asupra cartofilor, un cârnaț să-l sorbi cu ochii. Cum a dorit, așa s'a întâmplat. Cine să nu se năcăjească de o astfel de dorință și de împlinirea ei? care bărbat s'ar fi bucurat de ne-băgarea de samă a soției sale?

„Baremi de ți-ar sta acum pe nas cârnațul“, zise bărbatul în prima lui surprindere, și... cum și-a dorit, așa s'a întâmplat. Cum a scăpat din gura vorba cea din urmă, cârnațul stătea pe nasul bunei femei, țepăn, ca și când ar fi fost crescut acolo, și atârna de amândouă părțile, ca mustățele unui husar sdravăn.

Dar acum altă belea mai mare pentru sărmanii oameni. Două dorințe erau sosite și împlinite, și nu erau mai bogăți cu nici un filer și cu nici un grăunte, de cum au fost mai înainte, decât cu afurisitul de cârnaț.

Le mai rămase o singură dorință, dar acum ce folos ar fi avut de toate bogățiile și de orice noroc cu o astfel de podoabă de nas a gospodinei?

De voie de nevoie, trebuiau să se roage de zîna munților ca, cu mâna-i nevăzută să facă slujba bărbierului și să scape nasul femeii de cârnațul blăstămat. Cum s'au rugat, dorința li-s'a împlinit. Astfel s'au isprăvit cu dorințele ieții oameni se uita unul la altul. Zîna nu s'a mai arătat nici odată.

Dacă ți s'ar arăta ție vreodată zîna, nu fii sgârțit, ci dorește-ți

Numărul unu: minte, ca să poți ști, ce să dorești

Numărul doi: ca să fii fericit. Și fiindcă foarte ușor se poate întâmpla, să alegi un lucru, pe care un nebun nu dă mare preț, atunci cere

Numărul trei: mulțumire statornică, fără părere de rău.

Sau: Orice ocazie de a se face fericit, nu ajută nimic aceluia, care n'are minte să o știe folosi.

(Hebel).

Moșul.

Originea berei

Berea în timpul lui Ștefan cel Mare — Berea nu e de origină germană — Părerile lui Hașdeu în această privință

De curând a apărut, în editura institutului de arte grafice „Minerva“, o nouă lucrare inedită a marelui Hașdeu, povestirea romantică „Ursita“, scrisă la anul 1864.

În această lucrare, — care e mai mult interesantă prin datele istorice și științifice, pe care le cuprinde și a cărei acțiune se petrece în zilele ultimilor ani de domnie ai lui Ștefan cel Mare, — se pomenește de o fabrică de bere ce ar fi existat pe vremea aceea, pe drumul Sucevei.

Iată pasajul în chestiune:

„Afară din Siret, pe drumul Sucevei, în dreapta se întindea o luncă; în stânga, față în față, se lungea un edificiu de lemn, în care se fabrica, se vindea și se bea berea“.

Cum se poate?! — vor exclama cetitorii. Bere pe vremea lui Ștefan cel Mare? O fabrică de bere pe pământul Moldovei, acum patru sute și mai bine de ani?

Hașdeu a prevăzut nedumerirea ce vor stârni aceste rânduri și, ca să-și lămurească cetitorii, a intercalat în romanul său, următoarele prețioase explicații, cari deși nu cadrează defel

cu caracterul artistic al lucrării, prezintă totuși un interes istoric:

„Berea nu este nici germană, nici modernă.

Mai întâiu de toate, cuvântul *bere* este curat românesc, fiind un substantiv format din verbul *a bea*. Slavii tot astfel numesc berea *pivo* dela verbul *piti*, a bea. Prin urmare, berea poate fi sau slavă sau română; dar nemțească niciodată, de vreme ce substantivul *Bier* nu are nici o etimologie proprie.

„Al doilea, până în momentul de față, locurile unde se păstrează orice fel de beaură: bere, vin, rachiu etc. poartă la poporul nostru numele de *pivniță*, adică berărie, cecace dovedește, pare-ni-se, că la început acele locuri nu erau în România decât numai pentru bere.

„Dacă aceste două considerațiuni se vor părea glumețe, vom putea înșira texte lămurite, pozitive, autentice, cum că vinul mai că nici nu era cunoscut Românilor din sec. XV și XVI, afară numai doară de domni și boieri, iară berea, nectarul civilizațiunii moderne, era *băutura universală a poporului de jos*“.

Și ca să dovedească mai bine adevărul afirmațiilor sale, Hașdeu citează așezământul comercial moldovean al lui Alexandru-cel-Bun, care legiuiește anume că nici un străin să nu se amestece în fierberea berei, această industrie fiind permisă numai Românilor neaoși. Și Alexandru-cel-Bun a domnit înaintea lui Ștefan-cel-Mare.

Dar, afară de asta, tot Hașdeu ne spune că Italianul Della Vallé, călătorind prin țările românești în prima jumătate a veacului al XVI, constată existența berei pe acolo și afirmă că Românii se adapă cu *cereozie*.

Iată pasajul referitor la această chestie din scrierea lui Della Vallé:

„La lingua loro e procco diversa dalle nostra italiano... se alcuno dimanda, se sano parlar in la lor lingua valacca dicono a questo modo: *stî Romînest*, che vol dire: sai tu Romano. *Quel paese e molto fertile d'ogni cosa eccetto di vino dore in vece di esso usano la cervosa*“.

Față de aceste constatări Hașdeu exclamă glumeț:

„Așa dar, jos gloria berarilor nemți! Trăiască berea română și trăiască odată cu ea toți acei ce nu s'au depărtat, măcar în băutura, dela obiceiul strămoșilor!“

Spicuitor.

GLUME.

Încă un compliment.

— Aceasta e cea mai frumoasă doamnă din câte le-am văzut în viața mea, — spuse un cavaler foarte urît amicului său trecând pe lângă o doamnă. Doamna își întoarse capul, dar văzând pe cavaler adause naiv:

— Ce rău îmi pare d-le, că nu pot spune și eu acelaș lucru despre d-ta.

— Cum să nu, — adause obraznicul, — dacă voiești să spui o minciună gogonată, — ca mine.

Răspuns nimerit.

— Ce face diavolul Baba Clonțo? — întrebă un ștrengar pe o mătușă bătrână.

— Ce face? la o teleagă ca să te ducă pe tine în fundul iadului spânzurătoare ce-mi ești, — răspunse baba infuriată.

Te-i însura tu.

Până ce-a fost ciobanul holteiu, de se întâmplă să-i cerceteze lupul oile în staul, îl alungă pe fugă, ba sărea și el gardul și mi-ți-l mai ungea cu ciomagul. De când se însurase însă de alungat îl alunga el, însă nu-l mai ajungea și ca să-și verse focul îl amenința:

— Așteaptă nene, — va veni ea și vremea ta, te-i însura și tu, atunci ne-om răfui noi, căci nu-i mai putea nici tu sări gardul!

INFORMAȚIUNI

Arad, 29 Iunie 1911

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Raportul institutului meteorologic prevestește urcarea temperaturii, la apus ploi furtunoase.

Prognostic telegrafic: La apus umezeală, furtuni, călduri.

Temperaturatura la amiază 23.2 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.91
Secară "	"	9.20
Cucuruz pe Iulie	"	6.79
" " August	"	6.76
Ovăș pe Oct.	"	8.21

De-ale noastre.

Ce-o mai fi și asta? Primim la redacție următoarea scrisoare din București: *Cum să fac să mă abonez la ziarul d-voastră? Aici la poșta mi s'a zis, că n'are condițiunile de abonament și acuma chiar că i se refuză debitul postal ungar. Rog deslușiri. Cu deosebită stimă: Victor Toclu, fabricant*.

Ce să fie asta? Cine propagă prin București nonsenzul, că ziarul nostru i se detrage debitul postal ungar. Zvonul acesta este minciună ordinară. Asigurăm pe frații noștri din România, că Mangra și amicii lui n'au atâta putere, ca să poată îndemna la așa ceva pe guvernul ungar, deoarece asta n'o admit — nici chiar legile ungare.

Ucenicul „zilelor noastre“. Cineva saltă de bucurie, că l-a prins pe „Românul“ în flagrant cu un plagiat, săvârșit de colaboratorul nostru P. Dulfu.

Iar vina plagiatului afirmativ cui altuia putea să i-se arunce în cărcă, decât numai directorului nostru, d-lui V. Goldiș?!

Să analizăm situația. Pretinsul plagiat e al d-lui P. Dulfu, iar vina e a d-lui Goldiș. Iar logica unei întruhipări de vorbe în felul acestora nu poate fi decât al -- cui?

Numai cât celce a descoperit „plagiatul“ și s'a făcut judecător atât de drept(?) în chestiuni de morală în literatură este un „preot bătrân“, cum însuși își zice iscăbind: Petru Popa din Oșorhei (Bihor). De fapt însă dânsul d'abia vr'o patru ani decând absolvea seminarul din Arad.

Dar treaba sfinției sale de „epiteton ornans“-ul ce și-l ia în casa celorce îi găzduesc scrisul de acest fel. Noi, în acest punct numai într'atâta îi reflectăm, pentruca să se știe, că cu numele de „preot bătrân“ se joacă în coloanele „independentei“ un individ care d'abia de cinci ani numai că a scăpat de pe băncile seminarului din Arad.

Ceeace-i detrage acestui om titlul de îndrumător în ale moralei în literatura românească este însă altceva.

Părintele Petru Popa are și aptitudini de a scrie, și porniri sănătoase uneori, — abstrăgând cazul de acum, când l-a copleșit firea „independentei“ cu care s'a întovărășit. Și, crede-ne, părinte, păcat de sf. ta. Dar de cătră noi, rămâi unde ești; cu firea ce ți-ai însușit-o, numai acolo te și potrivești.

Noi numai atâta că-ți spunem în față — drept pedeapsă pentru îndrăzneala cu care te gizezi de judecător strâmb — sfinția ta, ca preot, cu predispoziție de a moraliza și în afară de amvonul și patrafirul sfinției tale, trebuia ca întâi de toate să te fi spălat însuși de rușinoasa trădare, că ai trimis guvernului unguresc, spre aprobare cartea de religioane „Istorie biblice“.

De nu te-ai spovedit pentru aceasta tradare a bisericii sfinției tale, iată te spovedim acum noi . . .

Meditează, părinte, asupra acestui păcat propriu al sf. tale, care-ți stă mai aproape de rândul răspunderii morale, decât de d. Goldiș vinovăția „plagiatului“ — d-lui P. Dulfu.

Unde dai și unde creapă... Un cetitor al nostru ne scrie următoarele: Ce ironie! Ba putem zice și fatalitate! D. Octavian Goga dă de minciună afirmațiile „Tribunei“ — chiar în coloanele acestui ziar „independent“ „mondial“ etc. etc.

— E posibilă o astfel de anomalie? se vor întreba cu necredere, unii sau alții, că într'adevăr, treaba e delicată.

Da, e posibilă. Nu încapă nici o îndoială. Dovada, nediscutabila dovadă o produce însuși „Tribuna“.

În „Scrisoarea deschisă către d-nul Vaida“ („Tribuna“ Nr. 126) d. Oct. Goga scrie între altele și următoarele: „Ți-aduci aminte că m'am retras, numai din motivul că fiind în străinătate, n'am putut asista la ședințe.“

Ce afirmă însă „Tribuna“ tot în același număr în articolul „Un document al vremii“? Din cuvânt în cuvânt următoarele: „Trei inși, trei dintre cei mai valoroși membri, cărora li-a dat mandat neamul, pleacă dintre d-voastră (au abzis din comitet) drept protest împotriva politicii distrugătoare de neam ce se face sub egida dumneavoastră, cu care nu se pot solidariza...“ etc.

(Tot în acest înțeles a scris și cu câteva zile mai înainte).

Apoi să aibă cineva curajul și să zică, că argumentele „Tribunei“ nu sunt zdrobitoare, armele cu cari ea luptă cinstite iar scrisul ei — „oțelit“...

Frunză.

Alegerea de preot în Pecica. Acum Duminică se va face alegerea unui preot gr.-or. român în Pecica. Suntem informați, că între recurenți se află mai mulți inși cu o calificare distinctă și bărbăți, cari vor fi în stare a sta cu demnitate în fruntea unei comune românești atât de frumoasă, cum este Pecica-română. E departe de noi gândul a ne amesteca în afacerile curat bisericești, dar în interesul obștei românești dăm sfatul iubitorilor noștri frați din Pecica să nizuiască într'acolo, ca dintre cei distinși să aleagă pe cel mai distins. Să nu se lase ademeniți de momeli, nici de spurcata beătură, nici de alte motive urâte, ci să cugete numai la binele obștesc al comunei lor, căci ei odată aleg, iară cel ales are să le fie părinte și povăzitor timp îndelungat, și dacă alegerea nu va fi nimerită — căința la urmă va fi zădărnă. Suntem de altfel convinși, că bravii Români din Pecica vor fi și acum vrednici de numele lor cel bun și laudat.

Teatru în Beiuș. Despărțământul filial din Beiuș al Societății pentru fondul de teatru român în favorul fondului său în 24 Iunie st. n. a aranjat o reprezentație teatrală de diletanți, urmată de dans.

S'au predat piesele: 1. „Așa a fost să fie“, piesă populară de A. Țințariu. Rolurile au fost susținute cu mult brio de cătră d. Florian Mezeș, d-șoara Lucrețiu Mihaș, d. Georgiu Cosma, d-șoara Irina Clintoc, d. Georgiu Ciunga, d. Ioan Pop Tâmaș, d. Ioan Cosma.

2. „Nevasta lui Cercelul“, farsă de P. Locusteanu. Aceasta a fost interpretată cu artă și spontaneitate frapantă de: d. Georgiu Cosma, d-șoara Florica Crișan, d. George Ciunga, d. Cornel Neagu, d. Aurel Cristea, d. Florian Mezeș.

Intre piese fetițele: Mărioara Cinchița, Margareta Chidioșan, Eufemia Crainic, Stella Cosma, Cornelia Dușe, Gabriela Lazar, Irina Popa, Tulia Roman și Elvira Simon au jucat cu deosebită gingașie „Brăulețul“ și alte jocuri naționale, toate travestite în superbul nostru costum românesc.

Debutul diletanților a fost la nivelul artistic. Se vede că munca sistematică își aduce roadele. Pânăce diletanții nu erau strânsi sub aripile ocrotitoare ale despărțământului teatral era mai greu ca fără conducere și sistem să produci ceva mai de valoare.

Foarte dragălaș a fost jocul fetițelor în costumele admirabile. A fost o desfătare sufletească să le vezi așa suave, cum dansau brăulețul cu pașii lor mititei.

Meritul acestor producțiuni dragălașe și bine reușite revine stimabilei d-ne Livia Cosma și gingașei d-șoare Florica Crișan.

*

Nu putem scăpa prilejul să ne exprimăm și de data aceasta dorința ca în 2 Iulie la marea reprezentație, ce o va da d. director artistic Bănuțiu să vedem tot așa mare zel pentru teatrul român.

Apelăm cu toată căldura la preoțimea noastră din jurul Beiușului să aprecieze pe deplin

evenimentul rar de a vedea la noi artiști români, cari din mari depărtări, se grăbesc în mijlocul nostru să ne aducă nițică înălțare sufletească.

Mulțumită publică. Credincioșii sfintei biserici din comuna Fibiș: Ioan Bălean, Ioan Boldurean, Dimitrie Târziu, Nicolae Cădărean, Vasile Pelea, Gheorghe Gherman, Ioan Lain, Mateu Lain, Nicolaie Butean și Gheorghe Târziu, alungați de soarte în pământ străin, în îndepărtata Americă, din prisosul sudoarei feței lor au adunat împreună suma de 255 cor., în scopul cumpărării unui baldachin pentru biserica noastră din Fibiș, care în „Duminica tuturor sfinților“ din anul c. a și fost închinat în slujba d-lui cu toată solemnitatea creștinească.

Mai departe Petru Berineanți și soția din Fibiș au dăruit sfintei biserici un potir în valoare de 110 cor. Mai mulți credincioși un rând de ornate negre în valoare de 56 cor.

Dupăcum în sfânta biserică, astfel și pe această cale le zicem mulțumita noastră: „Să fie Doamne ochii Tăi și urechile Tale deschise spre rugăciunea robilor Tăi, ca să-i ascuți pe ei întru toate, pentrujari se vor ruga Ție“. Gheorghe Todan, paroh.

Examenul de muzică și gimnastică s'a ținut la gimnaziul român din Blaj, fiind de față multă inteligență din loc și jur în frunte cu directorul gimn. dr. A. Chefan, Duminică în 25 Iunie n. c. d. a. cu următorul program:

Muzică: 1. Marșul „Sinaia“, orhestra gimnazială. 2. Duet pentru vioare, esec. de Ștefan Lăday cl. IV. gimn. și Romul Radeș cl. II. gimn. 3. „Coroana cufundată“, cor bărbătesc de Bonike. 4. „Fantasie“ vioară esec. de Iuliu Mureșan cl. I. gimn. 5. „Puturiu românesc“, orhestra gimnazială. 6. „Il Trovatore“, vioară esec. de Zeno Miculescu cl. VI. g. 7. „Cântec vânătoresc“ corul gimnaziului.

Gimnastică: 1. Exerciții libere cu bețe cl. I. și II. 2. Exerciții la fus, gimnaziul superior. 3. Intrecere în aruncarea cu globul, gimn. sup., cl. VI. și VII. Intrecere în salt în depărtare, gimnaziul superior. 5. Exerciții la paralele, cl. III. 6. Exerciții la paralele, gimnaziul superior. 7. Intrecere în salt în înălțime, gimnaziul superior. 8. Exerciții libere, cl. IV.

Toate punctele din program au fost plăcut executate. Relevăm din programul muzicii cu deosebire orhestra gimnazială și „Fantazia“ frumos executată de către Iuliu Mureșan, stud. gimn. în cl. I. Asemenea au fost cu pricepere aranjate, disciplinate și la perfecție executate toate punctele din programul gimnasticii.

Sfințire de biserică. Comitetul parohial din Ludoșul-de-Murăș invită la actul sfințirii bisericii gr.-cat. din Ludoșul-de-Murăș ce se va îndeplini prin Excelența Sa Înalt Preasfințitul Domn dr. Victor Mihályi de Apșa, Arhiepiscop și Mitropolit gr.-cat. de Alba-Julia și Făgăraș în 12 Iulie n. 1911 (sărbătoarea ss. apostoli Petru și Pavel) la 9 ore a. m. După sfințire la ora 1 d. a. va fi banchet festiv, cuverta à 6 coroane. Sara la 8 ore precis va fi Producțiune teatrală împreună cu cânrări în hotelul „Central“ din loc, căreia-i va urmă Petrecere de dans. Prețul de intrare de persoană 2 cor. de familie până la 3 membri 5 cor., peste 3 membri de fiecare câte 1 cor. Venitul curat este destinat în favorul bisericii nou sfințite. Doritorii de a participa la banchetul festiv, precum și cei cari voesc a reflecta în încvartirare să binevoiască a se anunța cu 5 zile mai înainte la învățătorul din loc Vas. Morariu. Programul: A. Bena: „Imn religios“, orhestra pompierilor. G. Coșbuc: „Moartea lui Fulger“, declamare de d-șoara Maria Puia. C. Savu: a) „Doina“, cor bărb. de corul tinerimei. A. Bena: b) „Cântec pop“ cor bărb. de corul tinerimei. „Monolog“, predat de d. Iulian Uș. Piesa teatrală: „Idil la Țară“, comedie în 1 act de d-na Maria Baiulescu, jucată de d. Iulian Uș, d-șoara Maria Puia, d. Alexandru Puia, d-șoara Iuliana Nemeș, d. Iosif Câmpean, d-șoara V. Cimbrudean, d. Gheorghe Sălcudean și d. Iov Dan. „Vin Junii“, marș, orhestra pompierilor. În pauză se va juca: „Călușerul“ și „Bătuta“.

Către abonații „Bibliotecii populare a Asociațiunii“. Aducem la cunoștința abonaților, că numerile apărute până acuma din „Biblioteca populară“ s'au expediat tuturoara. În curând vor primi nr. 6, pe Iunie. Rugăm deci pe toți ceice

n'au primit până acum vre-unul din numerii apăruți, să-i ceară în cursul acestei luni.

Totodată vestim abonaților, că de aci încolo dacă nu vor primi regulat cărțile, nu va fi din vina noastră, fiindcă noi de aici le trimitem tuturor, ci va fi vina poștei și a primăriilor. — Am mai băgat de seamă, că broșurile în multe locuri sunt reținute de oameni nechemăți. Ba am avut câteva cazuri, când ni-s'au reclamat broșurile de către abonați, cărora le-am trimis în pachet cu recipisă. Noi trimitem cărțile abonaților dintr-o comună deodată.

Așadar acolo, unde unii le primesc și alții nu, înseamnă, că cele ce n'au sosit au fost înstrăinate.

Abonații „Bibliotecii populare“ și binevoitorii Asociațiunii trebuie să cerceteze cine sunt cei cari pun mâna pe cărțile altora.

Abonații noi și reclamanții vor primi broșurile 1, 2 și 3 numai la vară, fiindcă cele zece mii de exemplare în câte s'au tipărit, s'au trecut toate. Acum se tipăresc din nou în câte cinci mii de exemplare.

Cei ce ne scriu sunt rugați să-și scrie citeț numele lor, al comunei și mai cu seamă poșta ultimă.

Domnii colectanți să binevoiască a-ne trimite listele de abonament și taxele îndată după colectare. Spunem aceasta de oare ce am primit reclame dela astfel de membri, a căror abonament n'a ajuns încă la noi.

Sibiu, 1/14 Mai 1911.

Administrația

„Bibliotecii populare a Asociațiunii“

Din patrie.

Arhiducele Carol Francisc Iosif și Alteța Sa Zita îndată după cununie vor veni la Budapesta, unde se vor stabili. Locuința tinerei părechi va fi aripa nou zidită a palatului regal din Buda.

Cu zile înainte se svonia în cercurile mai înalte militare, că presumpțivul moștenitor al coroanei Sfîului Ștefan va fi numit șef de diviziune și major. Dar părerile referitor la locul unde va fi împărțit, erau foarte variate. Acum în fine e fapt, că Alteța Sa va fi numit la Budapesta.

— Față de această știre o telegramă din Viena anunță, că Arhiducele Carol Francisc Iosif și Alteța Sa Zita de Bourbon-Parma se vor stabili în castelul Hetzendorf, care se și aranjază pentru acest scop.

Patru milioane coroane. Din voia năzdrăvanului conte Alexandru Nakó, al cărui castel împodobește strada de frunte a orașului Sâmbătașul-mare, se scot din circulație hârtii în valoare de patru milioane coroane. S'a întâmplat adevărat, că d. conte avea nevoie de bani mulți, că a pierdut în cărți potop de bani, cât figurase ca guvernator al orașului Fiume. S'a dus deci la cele mai mari patru bănci din Budapesta, să ridice împrumut pe latifundiile ce le mai are în Toronto. Patru milioane coroane a luat d. conte și a dispus să se spezeze la castel în bancnote pachetate în lăzi.

Vezi Doamne! Și aceasta o năzdrăvanie, se pare însă, că din cele din urmă. Că și tezaurul lui Croesus s'a isprăvit odată.

Văduva Achim amenințată. Valurile stărnite de verdictul nemaipomenit al juraților dela Giulia în care criminalii frați Zsilinszky sunt absolvați, nici până azi nu s'au liniștit. Și dacă Curia, cedând recursului de nulitate va ordona o nouă pertractare, procesul se va ilustra cu o notă senzatională mai mult. O epistolă anonimă primită în curând de văduva Achim, ar putea lumina unele acte mai întinse ale acestui proces monstru, unde mai mult decât ori-când a triumfat nedreptatea. E vorba de o epistolă amenințătoare din Oradea, în care i-se pune văduvei moartea în perspectivă, de cumva ar stăruii mult pentru pedepsirea fraților Zsilinszky, ucigașii bărbatului său.

Scrisoarea denotă ca cuprins și ca formă inteligentă. Și afirmativ poliția orădană este în poziția ca în jumătate de zi să desvălească autorul pripit al epistolei îndrăznețe.

Cu ce cearcă să amuțească glasul dreptății?

Dragoste de părinți ciudată. Tânărul Gheorghe Csuth din Bătania s'a căsătorit de curând. Deoarece însă căsătoria a legat-o în contra voinței părinților, între tinăra păreche și părinții bărbatului certurile nu mai conteneau. Ce era de făcut în asemenea împrejurări? Tânărul Csuth se despărți de bătrânii hărăgoși, mutându-se în altă locuință. Părinții la pasul acesta îl amenințară că îl exchid dela moștenire. Csuth amărât până în adâncul sufletului său de atitudinea dușmănoasă a părinților, într'un moment de desperare a luat arma de vânat făcându-și sfârșitul.

Amor fatal. Din Hmoșorheiu se anunță: Marți dimineața intrasa un tânăr bine îmbrăcat în hotelul Tisza, cerând o cameră. În registrul oaspeților și-a însemnat numele: Iosif Dombi.

Ziua întreagă petrecuse în odaia închiriată. Ieri dimineața unui oaspe, care trecuse prin fața camerei tânărului enigmatic i-se părea, că aude gemete înfundate înlăuntrul odăiei. Indată aviză portarul și poliția. Spărgând ușa zăvorâtă pe dinlăuntru au aflat pe Dombi întins pe pat fără suflare. Tânărul practicant droguit și-a injectat sub piele o doză mare de morfiu.

Ancheta a dovedit, că tânărul Dombi s'a sinucis din amor neîmpărțit.

Diverse

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“, al „Reuniunii meseriașilor sibieni“, au mai dăruit: familia comerciantului Teodor Popescu 2 cor. Ioan Martin învățăcel măsar 50 bani, familia franzelarului Petru Moga 40 bani, Nicolae Ciugudean proprietar Vingard 20 bani, Constantin Mușlea funcționar la „Albina“, din prilejul onomasticeii 1 cor. Demetriu Hanea pantofar, Sadu 50 bani. Otto Klotz c. și reg. locot. la reg. 6: 1 cor. Mihail Iltu inginer silvic, în loc de cunună pe mormântul directorului școlar I. Părăianu din Arad 2 cor.

Petrecri.

Concert în Tiream. Teologii Români gr.-cat. din dieceza Orăzii-mari invită la concertul împreunat cu dans, ce se va ținea Duminică la 28 Iulie n. în Tiream (Mezőterem) com. Sătmar, iar comitetul Asociațiunii „Astra“ — Despărțământului „Sătmar-Ugocia“ — pentru literatura și cultura poporului român, la adunarea sa generală, ce se va ținea cu această ocaziune. Inceputul concertului la 7^{1/2} ore seara. Prețul de între de persoană 3 cor. de fam. 7 cor. Venitul curat e destinat pentru biserica locală și fondul „Asociațiunii“.

Ordinea zilei: La orele 8 dimineața liturghie solemnă cu asistență, după misă adunarea „Astrei“. La 1 oră banchet. La banchet taxa de persoană 4 cor. Cei cari doresc a participa la banchet să se anunțe la preotul local T. German de cu bună vreme. Programul concertului: „Moto“, cor. Cuvânt de deschidere, dr. V. Kirvai, st. filoz. Răsunetul văilor, A. Popoviciu, cor. G. Coșbuc, „Rugămintea din urmă“ pred. de d-șoara M. Darabant. Numele tău, C. Porumbescu, cer. G. Pribeagu, „Taine desvăluite“, dialog prelat de d-șoarele L. Gramma și E. Butean. Andalusa, I. Vidu, cor. G. Coșbuc, „Trei doamne și toți trei“, prelat de G. M. Pteancu, abs. de teologie. Stâng drept ** marș, cor acompaniat de orchestra lui V. Rațiu. Inchidere, cor. Trăsuri gratuite.

Petrecre de vară în Birchiș. Tinerimea română de pe Valea Murășului invită la petrecrea de vară care se va aranja sub patronajul Magnificului domn Petru de Mocsonyi, în pădurea domeniului dela Birchiș (Birkis). La caz de timp nefavorabil în loc scutit de ploaie, în ziua de sf. Petru și Pavel, 29 Iunie v. (12 Iulie n.) 1911. Inceputul la 3 ore d. a. Prețul de intrare: de persoană 1 cor., pentru țărani 50 fii. Venitul curat este destinat pentru facerea unui orologiu la biserica din loc. NB. La dorință trimitem trăsuri la gară în Soborșin, pentru 3 cor. de o cale. — Pentru orice fel de informațiuni, a se adresa domnului Moise Bordoș, paroh în Birkis.

Dela frați

D. P. Carp la M. Sa regele Carol. D. P. Carp a fost Sâmbăta și Duminică la Sinaia.

În cercurile guvernamentale se atribuie o deosebită importanță vizitei președintelui consiliului la M. Sa Regele.

Se acreditează, că această vizită a avut de obiect conflictul sinodal și procesul actualmente pendinte în fața Sinodului.

Dupăcum ne afirmă un fruntaș guvernamental, M. Sa Regele a făcut atent pe d. Carp asupra scandalului provocat de acest proces și a urmărilor ce ar pecurge după darea sentinței.

Centenarul universității din Kristiania. Academia română a fost invitată să participe printr'un delegat al său la serbările jubilarie ce se vor face la Kristiania cu prilejul împlinirii unui secol dela fundarea universității.

Noii directori ai teatrelor naționale. În direcțiile teatrelor naționale din București, Iași și Craiova s'au făcut numiri, cari au satisfăcut pe orice om nepreocupat. Directorul dela Iași este un fruntaș al literelor române; n'a fost numit, ci păstrat în direcția teatrului din a doua capitală a României.

Cel dela București, d. Constantin Bacalbașa, are la activul său mai multe opere dramatice și o prețioasă muncă de critic dramatic. D. Emil Gârleanu, numit de curând director al teatrului național din Craiova, e nu numai o bună achiziție pentru această scenă, ci e și o biruință a unei școli nouă în administrarea instituțiilor. Și iață pentruce.

Oricine își poate închipui, că un partid încă, înainte de a lua puterea, face statistica tuturor posturilor mari și mici, cari sunt menite să răsplătească serviciile și credința partizanilor de toate categoriile.

Sunt cazuri, când unele posturi sunt rezervate unor anumiți fruntași, încă cu mult mai înainte de a fi început să „troznească baraca“... Iar când conducătorii partidului nu sunt recunoscuți pentru serviciile aduse de ostașii credincioși în opoziție, se pot aștepta la dezertări în tabăra vrăjmașă.

Se pare, că vechea școală a serviciilor pentru servicii începe să fie părăsită. Până la înstăpânirea celei noi de sigur, că mai e încă de furcă. Totuș e destul de îmbucurător, că macăr la numirile acestea socotelile politice sunt lăsate la o parte.

Partidele politice se vor deprinde, încet încet, cu acest nou fel de a înțelege datoritiile către instituții și în consecință ale partizanilor către țară.

Și nu peste multă vreme, credem, directorii teatrelor naționale nu se vor mai schimba și ei cu guvernele.

Pentru coloniile școlare Duminică s'au dat mari serbări în grădina Cismigiu pentru mărirea fondului coloniilor școlare.

Primăria ajutată de societățile de doamne din București, trimite în fiecare vacanță copiii bolnăvicioși și slabi de constituție din clasele primare și sărace pe la stațiunile balneare și climatice din țară. Comuna are în fiecare an o sumă rezervată pentru colonii, iar în ajutorul vacanței celei mari organizează cel puțin o mare serbare populară.

De rândul acesta aproape toate corurile din Capitală — până și „Carmen“ cu un număr de elemente — au ținut să-și dea concursul primăriei la o faptă așa de frumoasă.

Serbările au ținut de pe la 1 p. m. și până după miezul nopții.

Prin tot felul de distracții și făcând negoț cu tot felul de rarități și articole de folosință obișnuită, primăria a adăugat la fondul coloniilor școlare o sumă frumoasă de cel puțin 10.000 de lei.

Furturile de arme dela regimentele din București. Comenduirea pieței din Capitală a făcut o importantă captură: a reușit să prindă pe mai mulți albanezi cari făceau contrabandă de arme furate dela regimentele de infanterie din București și le transmiteau în Albania unde, după cum se știe, majoritatea albanezilor s'a revoltat împotriva dominației turcești.

Descoperirea s'a făcut în următoarele împrejurări:

De multă vreme se observase că dela regimentele de infanterie din București, în speci a

dela batalionul 6 de vânători, lipsesc arme sistem Manlicher.

Toate cercetările făcute de autoritățile militare, spre a se da de urmele hoților, au rămas infructuoase.

Acum câteva zile însă, dispărură și dela arsenalul armatei câteva arme Manlicher. Autoritățile militare porniră cercetări serioase și astănoapte la locuința albanezului Nazim Iefer, din Bucureștii-Nouă, s'au găsit sub salteaua patului, o pușcă Manlicher.

Luat de scurt, Nazim Iefer a mărturisit că mai mulți compatrioți ai săi, Sadim Suleiman și alți trei au reușit să cumpere arme la fel. Ei au fost arestați.

La perchezitia ce s'a făcut lui Nazim Iefer, s'au găsit asupra-i 20 napoleoni de aur și 200 lei în hârtie românească.

Bănuiala autorităților este că albanezii au trimis armele furate în Albania.

Se fac cercetări spre a se stabili numărul armelor furate și cine sunt acei ce le-au furat. Deasemenea autoritățile caută să afle și cum au fost trecute în străinătate armele furate.

Tratatul comercial turco-român. Ziarul „La Turque” cu data de 24 Iunie scrie următoarele:

D. Papiniu ministru României, a avut o convorbire la Sublima Poartă cu Rifaat pașa, ministru de externe, despre chestia încheierii tratatului comercial turco-român.

În cursul acestei întrevederi, s'au schimbat păreri asupra taxei vamale ce trebuie impusă strugurilor uscați și peștilor sărați, importați din Turcia în România.

Principes

Londra. Ziarele din Londra și Paris ocupându-se de marele bal shakespearian, dat la Londra cu ocazia încoronării regelui Angliei și la care au participat toți principii regali și principele de coroană, constată că toate privirile au fost atrase de frumusețea remarcabilă a principesei Maria, care se găsea împreună cu principele Ferdinand în centrul rezervat perechilor principiare.

Succesul unei române la Milan. Un ziar din București scrie: Ziarele milaneze sunt pline de elogii la adresa d-șoarei Elena V. Nestorescu din România, care, zilele acestea, a obținut cea mai mare diplomă, ce conferă „Școala de aspiranți la direcțiile stabilimentelor de filatură din Milano, acordându-i notele următoare:

1. Merceologia gogoșilor și tehnologia mătasei: *frequenza e profitto massimo.*
2. Aplicațiunea mătasei în țesătorie: *frequenza e profitto massimo.*
3. Fizica și mecanica mătasei: *frequenza e massimo profitto.*
4. Comptabilitatea și legislațiunea: *frequenza e ottimo profitto.*

Aceasta e a patra mare diplomă ce obține fericita domnișoară în domeniul studiilor sale industriale, ce face în străinătate.

Inregistrăm cu bucurie și mândrie acest mare succes, pe care îl dorim a-l obține și la facultatea din Como, unde studiază acum chimia industrială cu aplicare la vopsitorie.

Credem, că la întoarcere, atât ministerul de instrucțiune publică, cât mai ales cel de industrie, vor căuta să folosească cunoștințele domnișoarei Elena Nestorescu, căreia-i urăm întoarcerea cu izbândă definitivă cât de curând în țară.

Victimele pelagrei. Din Bârlad, România, vine știrea, că flăcăul Gheorghe Bălan din comuna Popești, fiind bolnav de pelagră a fost atins în cele din urmă de alienație mintală.

Devenind insuportabil, numitul a fost ridicat de către tatăl său Vasile Bălan și transportat cu căruța la Bârlad cu scop de a-l preda autorităților în drept, spre a dispoza internarea lui într'un ospiciu.

În apropiere de bariera orașului se întâmplă însă, că și tatăl băietanului pelagros înnebunește în mod subit, prezentând simptome furioase.

Prima victimă a bietului bătrân înebunit a fost copilul Anton Spirescu, pe care nefericitul Vasile Bălan l'a lovit cu o secure în cap.

Intervenind gardistul Păucescu, s'a ales și acesta cu câteva grave mușcături la mână.

Cu mare greutate ambii nebuni pelagrosi — tatăl și fiul — au putut fi legați și transportați la arestul poliției locale, unde se află și acum, până la terminarea actelor convenite, în baza cărora urmează să fie internați într'un ospiciu de nebuni.

Din străinătate.

Situația în Albania. „Correspondența politică” din Viena află din sursă autorizată, că Muntenegrenii grăbesc terminarea unei șosele, care duce spre culmile înălțimilor din jurul localității Myrkot, pentru a ocupa malul râului Bogane cu tunuri.

În noaptea de 20 spre 21 Iunie st. n., rebelii au deschis focul contra Turcilor, în apropiere de localitatea Raptil. Trupele turcești au respins însă pe rebeli. Acesta e al doilea atac al insurgenților dela proclamația guvernului turc.

Catastrofa unui dirijabil german. Dirijabilul „Parceval V”, sosit luni la Hanoverschmüden, a luat deodată foc, suferind mari avarii.

La orele 3 și jum., stărnindu-se un adevărat uragan, locotenentul Forsdeck, pilotul dirijabilului, s'a văzut nevoit să facă o spărtură în învelișul balonului spre a-l goli pe acesta de hidrogen. În același timp a oprit motorul.

Deodată s'a produs o puternică explozie și învelișul, care a luat foc, a fost în întregime distrus.

Avariile suferite de motor și nacelă sunt de mică importanță.

7 din oamenii echipajului s'au ales cu arsuri grave la față și pe brațe; ceilalți au scăpat cu răni mai ușoare.

Revolta țărănească în Siberia. Ziarului „Berliner Tageblatt” i-se comunică din Petersburg că în satul siberian Pavlow în apropiere de Nowo Vikolaevski au izbucnit mari turburări pentru că țărani sunt nemulțumiți de modul cum li-s'a împărțit pământ.

Țăranii au dărâmat clădirile publice, au spart casele de bani și au ars documentele politice. La apariția poliției ei au dat alarmă trăgând clopotele bisericii și înarmați au atacat apoi pe poliști.

Mai mulți țărani au fost împușcați. Liniștea e acum restabilită.

O sinucidere senzațională la Paris. O sinucidere care provoacă o senzație în cercurile parisiene, s'a petrecut Duminecă seara. D-șoara Gilot, metresa cunoscutului defraudator din ministerul de externe Hamon, și-a pus capăt vieții, trăgându-și un glonte de revolver.

La confruntarea lui Hamon cu metresa sa, el a declarat că a cheltuit pentru ea o jumătate de milion.

D-șoara Gilot susținea că Hamon minte. De atunci ea era foarte nervoasă. Aseară a apărut însoțită de un amic, într'un local de noapte din Montmartre, de unde a plecat apoi în automobil. Ajunsă acasă ea s'a retras în camera ei și s'a sinucis.

Mișcarea conjurațiilor portugezi. Știri din Madrid spun că poliția a confiscat pe bordul vasului Gemmon sosit la Corcubion din Villagorcia 200 lăzi cu puști și 4000 lăzi cu cartușe destinate, zice-se conjurațiilor portugezi.

Ziarul „Liberal” pretinde că conjurații înrolează țărani spanioli ca să invadeze în Portugalia. Ziarul cere guvernului spaniol să ia măsuri energice contra acestor tentative.

Explozie pe un vapor. Pe un paquebot care face cursa pe Misisipi s'a produs Duminecă o teribilă explozie care a făcut numeroase victime: 16 morți și 60 grav răniți. Un vapor sosit în grabă în ajutor a salvat echipajul care se afla în mare pericol.

Un tată ucigaș. Din Sofia se anunță, că comandantul regimentului 6 de infanterie, colonelul Petrunoff, fratele fostului inspector al cavaleriei, a împușcat pe fiica sa în etate de 18 ani, studentă în filosofie, și s'a sinucis apoi trăgându-și un foc de revolver în gură.

Fata a murit pe loc. Colonelul care se află la spital în stare desperată lasă în urmă-i patru fete minore.

Cauza care l-a determinat la acest act este faptul că fiica sa avea relațiuni amoroase cu un student socialist.

Arestarea unui falsificator de bancnote românești la Viena. Un fabricant de stampile din Viena a denunțat azi poliției, că un tânăr s'a prezentat la dânsul, cerându-i să-i facă un model după un clișeu zincografic, care e convins, că reprezintă o bancnotă românească de 30 lei.

Poliția făcând cercetări a stabilit, că e vorba de un anume Buium Moscovici, născut la 1879 în Burdujeni. El a fost arestat și a mărturisit, că falsifică de mult bancnote românești și că e fugit de curând din Piatra Neamț, unde a plasat asemenea bancnote în sumă de 5000 lei.

La locuința sa s'au găsit mai multe clișee pentru bancnote a 20 lei.

Ministru României fiind încunostițat a fost personal la siguranță unde a luat câteva exemplare din bancnotele false pentru a le trimite autorităților românești.

Rușii bombardează un balon german. Din Berlin vine știrea, că o soartă cu totul neobișnuită au avut conducătorii balonului „Berlin”, Gebruke și Zekeli cari au plecat Marți într'o călătorie de distanță spre Est.

Mercuri balonul ajungând la localitatea de graniță rusească Lutetze, aeronauți cari se aflau la o înălțime de 800 metri auziră detunături de arme deasupra capetelor lor.

De jos, dela granița rusă s'au tras asupra balonului peste 60 de gloanțe, și aeronauții nu puteau scoate capul din nacelă de oarece se expuneau a fi loviți.

Din nenorocire balonul ajunse-se într'un curent de aer care îl mână spre est și aeronauții trecură de 5 ori peste graniță, expunându-se astfel gloanțelor.

În cele din urmă ei reușiră să se ridice la o înălțime de 5600 metri unde favorizați de un curent spre vest, se putură întoarce fără incident pe teritoriul german.

Societatea aeronautică din Berlin a primit o telegramă zicând că patrulile graniței rusești au tras numeroase focuri de pușcă asupra balonului „Berlin” care a trecut peste granița Mercuria trecută.

Pasagerii n'au fost răniți (A. Rom.)

Agitația studenților francezi. „Strasburger Post” a scris un articol în care spune că studenții francezi duc o viață destrăbălată.

Față de această insinuație, studenții francezi au ținut o întrunire de protestare în care a fost atacat cu vehemență nu numai ziarul „Strasburger Post”, ci și Germania.

În rezoluția votată se spune între altele: „Trebuie să răzbumăm pe camarazii noștri în contra politicii de persecuție care în slăbiciunea și zăpăceala sa face uz de asemenea mijloace. Întregul cuartir latin e dator să se ridice în contra barbarilor!

Apelul e semnat de toate societățile studențești din Paris.

Atențiune. Despre mașinile agricole, industriale și prima turnătorie de fier a lui Sam. Wagner în Sibiu (Transilvania), care se bucură de cea mai bună reputațiune atât în țara noastră, cât și în Orient, anunțul său se găsește publicat în mijlocul coloanelor acestui ziar și este foarte interesant pentru Domnii agricultori aciti — și înainte de a-și procura cineva mașini din alte fabrici, să se adreseze renumitei fabrici Sam. Wagner în Sibiu.

INCZÉDY ÁKOS

stoler, atelier pentru aranjarea odăilor

Arad, strada gróf Károlyi Gyula Nr-ul 10 (casa proprie).

Aranjază și servește cu planuri de aranjament pentru odăi și prăvălii. Totfelul de planuri se execută gratuit. Se află stabil înmagazinate cele mai escelente mobile.

ULTIME ȘTIRI

Cabinetul Gautsch. Denumirea baronului Gautsch de prim-ministru, e acum un fapt îndeplinit. Au fost deja publicate autografele preînalte, prin cari a fost absolvat bar. Bienerth și autorizat Gautsch cu formarea noului cabinet. E natural deci, că toate partidele încep deja a-și da păreri asupra noului premier.

În această judecată a lor făc și critica guvernului căzut, care este în general favorabilă. În casa de sus retragerea lui Bienerth a deșteptat părere de rău, căci toate partidele au trebuit să recunoască obiectivitatea și echitatea, cu care a condus frânela conducerii, cât a stat în fruntea cabinetului.

Dar nu numai în casa de sus, ci și la Cehi și la Poloni, se aude o critică favorabilă în felul celei dintâi.

Toate partidele așteaptă, ca și Gautsch să fie cel puțin atât de imparțial și corect, cum a fost Bienerth, dacă vrea ca să se bucure de sprijinul lor.

Un deputat provincial creștin social a ținut într-o adunare populară o cuvântare mai lungă, în care a expus și motivele căderii acestui partid.

După dânsul înfrângerea a provenit din tactica greșită a fostului ministru Weiskirchner, care a fost denumit de șef politic din partea lui Lueger în testamentul său. Weiskirchner trebuia să ocupe îndată postul de primar, căci numai în felul acesta se păstra autoritatea consiliului comunal din Viena. Partidul creștin social se va putea reculege numai așa, dacă Weiskirchner va grăbi să-și ocupe postul de primar până nu este târziu, ceace poate face acum cu atât mai ușor, cu cât a fost silit să părăsească fotoliul ministerial.

Noul cabinet în Franța. Asupra noului cabinet din Franța, scriu ziarele cele mai diferite comentarii. Toate convin însă asupra unui punct, anume, că chiar în sânul cabinetului sunt divergențe de vederi asupra programului, ce va avea să-l execute noul cabinet, mai ales în privința reformei electorale. Noul cabinet va avea greutatea mari, îndeosebi în politica internă.

Cu privire la cea externă, cabinetul va urma aceeași direcție, ca și până aci, căci principalii reprezentanți din trecut, sunt și în actualul cabinet. Va rămânea neschimbată deci ținuta ei față de Maroc și Germania.

Sobrania din Bulgaria. După scenele turbulente, provocate de către deputații democrați și țărani, a luat cuvântul Burow din partidul guvernamental.

Burow a ținut un mare discurs, în care a combătut punct de punct aserțiunile opoziționaliilor, că revizia constituției ar fi răpirea drepturilor politice pentru poporul bulgar.

Atacă vehement pe agrarieni pentru agitația lor demagogică și demoralizatoare, ce au întreprins în masele poporului. Cuvântarea lui a fost primită cu ovațiuni și s'a hotărât din partea adunării, ca să fie tipărită în mai multe mii de exemplare și publicată pe placate în întreaga țară.

ECONOMICE

Târguri de țară se vor ținea în următoarele localități: 30 Iunie — 4 Iulie Arad, 25—30 Iunie Oradea-mare, 3 Iulie Hajduszoboszló, 2 Iulie Óbecse, 10 Iulie Alcil, 2 Iulie Berzova, 30 Iunie — 2 Iulie Ciacova, 1—2 Iulie Cermei, 30 Iunie — 2 Iulie Lugoj, 29—30 Iunie Szabadka, 8—9 Iulie Făget, 6 Iulie Hajdudhász, 8—10 Iulie Hódmezővásárhely, 9—10 Iulie Karczag, 9 Iulie Kőtegyán, 12—14 Iulie Margita (Biharia), 7 Iulie Murăș-IIia, 8—9 Iulie Nădlac (Cenad), 8—11 Iulie Hunedoara. Datele sunt însemnate după călindarul nou.

Spre organizarea meseriașilor și comercianților români

Rugăminte câtă obștea noastră.

În lipsa unui birou de informațiuni bine organizat și în lipsa organizării temeinice a meseriașilor și comercianților noștri, nu odată ne găsim în imposibilitatea de a putea da îndrumările și răspunsurile la nenumăratele întrebări, ce ni-se adresează din diferite părți în întreg decursul timpului.

Spre a preîntâmpina măcar și numai în parte acest neajuns, am crezut a aduce un bun serviciu cauzei, dacă în legătură cu datele despre statul meseriașilor noștri, vom da în corpul raportului nostru general (Anuar), ce intenționăm a-l scoate în tipar și a publica eventual și pe altă cale și date privitoare la numeroșii noștri comercianți, mari și mici, răsfirați prin orașele, orașelele și comunele mai de seamă.

Spre a putea ajunge cu mai multă ușurință la scopul descris, îndrăsnim a apela, în legătură cu rugăminta noastră din 25 Maiu 1911, la obștea intelectualiilor noștri (preoți, învățători, notari, etc.) de pretutindenea să binevoiască a conscrie pe toți comercianții și meseriașii noștri din partea locului și anume cu numele și cu indicarea branșei de meserie, respective comerț, timpul deschiderii etablismentului propriu, numărul calfelor, al învățăcelilor și al celui alt personal aplicat la întreprindere. De mare preț ar fi, dacă s'ar nota și capitalul aproximativ investit în întreprindere. Cu o cale s'ar putea arăta: dacă în cutare localitate se simte lipsa de meseriași, comercianți, cârciumari, antreprenori etc.

Ostenele și modestele cheltueli, pe cari cărturarii noștri le-ar jertfi cu adunarea și expedierea la adresa noastră a datelor de sus, ar afla deplină răsplată în marele câștig ce s'ar aduce meseriașilor și comercianților români, a căror bunăstare și înflorire stă în strânsă legătură cu întărirea noastră peste tot.

Datele, adresate prezidentului subscris, rugăm a ni-se trimite în termen de 30 zile.

Sibiu, 23 Iunie 1911.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, ca comitet central executiv al tuturor Reuniunilor de meseriași.

Vic. Tordășianu
prezident.

Stefan Duca
notar.

Starea cooperativelor în Japonia

Între alți mulți străini, cari au cercetat în semestrul trecut școala unde se învață tehnica cooperativelor din Darmstadt a fost și un Japonez. Rasa asta de oameni galbini, așa de puțin cunoscuți și așa de puțin băgați în seamă de Europeni înainte de resbelul ruso-japonez îi într'adevăr de admirat cu cât zel cutriera toate țările din Europa, dar mai ales Franța și Germania, ca să învețe și pe urmă să introducă și la ei tot ce văd bun și de folos la popoarele culte din Europa.

După spusele acestui Japonez a cărui nume e *T. Nishigaki* doctor în științele juridice și fost secretar la o bancă de a statului în Tokio, în fiecare an să trimit din partea statului japonez circa 200 de tineri la studii în Europa. Tinerii aceștia, vezi bine la sfatul celor de acasă, ascultă mai ales științele de stat și cele pol tehnice. În anul 1909 s'au trimis 6 tineri în Germania și 1 în Anglia pentru ca să studieze starea cooperativelor din aceste două țări.

Între acești 6 tineri pentru cooperativă era și dr. Nishigaki.

Omul acesta, ca toți Japonezii, era cam scump la vorbă și mai ales despre țara lui nu bucuroș vorbea. Cu toate acestea la rugarea profesorului dr. Grabein când s'a vorbit în școală despre starea cooperativelor în alte țări, despre Japonia, respective despre tovarășiiile din Japonia a ținut dânsul o prelegere cât se poate de amănunțită.

După respectul lui dr. Nishigaki în Japonia, înainte de anul 1900 erau abia vre-o 20 de tovarășii. La anul 1900 a intrat în vigoare pentru statul japonez o nouă lege cu privire la tovarășii. Legea aceasta e o copie fidelă a legilor germane despre tovarășii. Dela introducerea acestor legi încoace desvoltarea cooperativei la Japonezi a făcut progres uimitor. În decurs de

abia 10 ani s'au înființat 7380 de tovarășii și anume la anul 1900, când s'a codificat legea germană erau 20 de tovarășii.

La 1905 erau deja 1671

„ 1908 „ „ 4391

„ 1910 „ „ 7380.

La anul 1908, când numărul tovarășiiilor japoneze era peste patru mii (*va să zică atunci când lipsa o cerea aceasta*) s'au înființat 14 centrale tot pe bază cooperativă.

Dintre cele 7380 de tovarășii ce erau înființate la finea anului 1910 sunt: 2255 bănci populare sistem Raiffeisen, 1264 bănci, cari pe lângă negoțul bănesc se ocupă și negoțul de marfă procurând pe seama membrilor articlii trebuincioși la economie, 1074 tovarășii, cari pe lângă negoțul bănesc, procurarea articliilor economice, se mai ocupă și cu valorizarea produselor (mai ales a urezului) 786 tovarășii pentru procurarea în comun a celor de lipsă la purtarea economiei agricole. 488 tovarășii pentru folosirea în comun a mașinariilor și peste tot recvizitelor ce sunt de lipsă la purtarea economiei. 381 societăți de credit, cari se ocupă cu desfășurarea de mărfuri, 375 tovarășii cu program cât se poate de multiplu.

Aceștea pe lângă negoțul bănesc, procurarea și valorizarea în comun a produselor mai au și folosirea în comun a mașinilor și recvizitelor economice.

218 tovarășii, cari se ocupă exclusiv numai cu valorizarea produselor economice.

539 tovarășii a căror scop e diferit. Aceștea am putea zice sânt un fel de societăți speculative, cari fac diferite întreprinderi, sunt puse însă și acestea pe bază cooperativă.

În Japonia sunt 12.391 de sate, va să zică tot din 100 de sate 60 au deja tovarășie. Numărul membrilor ce sunt într'o tovarășie e cam 110. Ce privește ocupația membrilor ce sunt uniți în tovarășii sunt:

80 proc. agricultori.

5 proc. industriași.

7 proc. negustori mici.

2 proc. pescari.

6 proc. de diferite ocupații.

Băncile sătești sunt puse pe baza garanței nețărmarite. Celelalte sunt atât pe baza garanței nețărmarite cât și pe baza garanței țărmarite.

Toate tovarășiiile din Japonia stau sub imediată controlă a statului.

A. Ofoiu.

BIBLIOGRAFII.

—x—

„Convorbiri literare”. Nr. 6. Anul XLV. Director: S. Mehedinți. Cuprinsul: M. Chirițescu. — De anul nou (novelă). Costache Negruzzi. — Un poem înedit. Constantin Doboș. — Seră (versuri). Mircea Djuvara. — Două tendințe în filozofia contemporană. I. A. Rădulescu-Pogoreanu. — Câteva capitole din „Etica” lui Wundt. C. Litzița. — Cauzele decăderii învățământului secundar. Slugerul Mihnea. — Oda XI. La Leucor. (Traducere de Horațiu). I. C. Filitti. — Scrisori inedite ale Cavalerului de Gentz. I. Nisipeanu. — O nouă teorie în psihologia emoției. — Cronică literară: Fapte: Archeologie: Mérimée ca inspector al monumentelor istorice; Artă: O expoziție Ingres; Istorie: Jerifele omenești la Germani. Recensii: Al. T. Stamatiad și C. Răuleț; Femeile ciudate; Em. Grigorovitză: Cum a fost odată. Reviste: Revue des deux Mondes; Les documents du progrès. C. Hoiescu. — Cronică economică: Ce-ar fi de făcut pentru industria de petrol românească. I. Martinescu. — Cronică școlară: Lipsuri în orgenizarea școalelor practice (agricole, comerciale și de meserii). D. Timoteiu. — Deta României de peste hotare: Alegerile pentru Dietă în Bucovina.

„Viața Nouă”, revistă literară, condusă de d. Ovid Densușianu profesor la Universitatea din București, An. VII. N-rul 8 din 15 Iunie n. 1911, a apărut cu următorul conținut valori:

Ervin: Solii departărilor (poesie).

N. Budurescu: Feeria armurilor.

M. Cruceanu: Amintire (poesie).

C. Zissu: Tinerețe și bătrânețe.

Emil Isac: Florile, Visurile (dornic poeme în proză).

R. Celerăstra: Mănunchiul.

N. Solacolu: Diamantele.

Din mișcarea intelectuală.
 Literatură: Sadoveanu: Apa morților.
 R. M. Rilke. Monumentul lui Verlaine.
 Artă: Salonul „Independenților” Viața Nouă
 apare de două ori pe lună. Abonament pe un an:
 9 franci.
 Administrația: București, Calea Victoriei
 Nr. 184.

POȘTA REDACȚIEI

Abonament Nr. 516. Circularele lui Șaguna
 trimise aici, nu sunt de ceva însemnătate mai
 mare, care ar motiva publicarea lor. Ele de altfel
 se află în arhiva arhidiecesei.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Ellz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
 institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etajul I. în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

„IANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou pro-
 duct igienic pentru
 curățirea și înfrum-
 sețarea pelei.

Înlătură petele
 galbene, hubele pri-
 cnuite de infirbin-
 țeli, sgrăbunțe și
 alte necurățenii de
 piele. Crema aceasta
 ziua se poate folosi
 mult mai cu succes.

1 teglă 1 cor.

>IANER< pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la
 băfuri, saloane și de zilnic folos,
 care acopere încrețiturile și e cu totul nestrăcioasă. În cul-
 orile: roza, albă și cremă. 1 cutie 1 cor.

>IANER< săpun. 1 bucată 60 fileri.

>IANER< pastă pentru dinți. 1 doză 1 cor.

>IANER< apă pentru gură. Bună pentru dinți
 scorburoși și gin-
 gii bureșoși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă
 cor. 1-60, jum. sticlă 80 fil.

>IANER< esență pentru păr. Excelentă pentru
 înălțurarea măt-
 reței și contra căderii părului. 1 sticlă, 1 cor. 30 fil.

>IANER< pomadă pentru creșterea părului. —
 1 teglă 2 coroane.

>IANER< vâpseală pentru păr pentru a colora
 în negru, brunet,
 ori în blond părul sur și cărunt. Noreușita colorii e eschisă.
 La comande să se noteze că părul încrețit în ce culoare
 să se vâpsească (negru, brunet). Un carton 4 cor.

>IANER< apă care face părul blond. Pentru a
 văpsi în
 timp scurt, în băl, auriu, părul blond, roșu, chiar și brunet
 ori negru. 1 sticlă 4 cor.

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacierilor numai „Prepara-
 tele lui Rudolf Ianer” ieșite din farmacia sa ca va-
 loare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare” a lui
 Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárvaros Fő-ut 72.

La Librăria diecezană din Arad află aplicare
 momentană,

un cassar.

Preferiți sunt cei cu praxă în afaceri de
 librărie sau cei cari au absolvat vre-o școală
 comercială.

Salar lunar deocamdată

100 cor.

În cancelaria lui Dr. Aurel Nyilvan
 avocat, Șomcuta-mare, află aplicare im-
 ediat un

candidat de advo- cat cu praxă

pe lângă condițiuni favorabile.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
 împreună cu **becuri**, exe-
 cută și furnisează prompt sub
 cele mai favorabile condiții
 de plătire.

Koch Dániel

Intreprindere de instalarea sonerilor
 și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Invățăcei

de lăcătuș-mașiniști, faur
 (covaci), strungar și mă-
 sari, pot afla primire în
 fabrica de mașini

Maxim J. Vulcu

Arad, strada Miksa 2—3 (lângă stație).

Recomand în atențiunea binevoitoare
 a cumpărătorilor de mobilă

prăvălia mea de

mobile artistice

de sub nr-ul 6 din strada Fejsze
 (casa proprie),

având totdeauna asortiment mare din aran-
 jamentul cel mai modern pentru dormitor,
 refector și salon cu prețuri moderate.

În atelierul meu mare, întreprind orice comandă
 pe lângă condițiile cele mai avantajoase, după
 model și cu preliminar.

Cu deosebit respect

Csatlós András
 stoler.

Un candidat de avocat cu praxă

află numai decât aplicare în cancelaria sub-
 scrisului. Condițiuni foarte favorabile. Ofer-
 tele să se adreseze direct mie.

Dr. George Gërda
 adz. în Făget (Facsád).

Local de întâlnire

al

industrișilor și burghezilor din provincă

este în Arad

ospătăria și hotelul

din strada Boczkó,

ce poartă numirea

„bou roșu”

În localurile sale plăcute stau la dispoziția
 oaspeților **mâncări gustoase și vinuri
 escelente din podgorie.** Serviciu atent
 și prețuri ieftine. Odăi curate, mobilate elegant
 dela 60 cruceri în sus.

Francisc Draskovits, ospătar.

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Brânză săcuiască desert

veritabilitate garantată (specialitate).

Brânză

de prima calitate în burduf și vană

oferă fabrica de brânză de oate din Ardeal

CAROL ALBRECHT
 Nagyszeben, Burgergasse 13—15.

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
 orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
 (Palatul Minorităților)

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
 mai mare din Arad. Cea mai ieftină
 sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

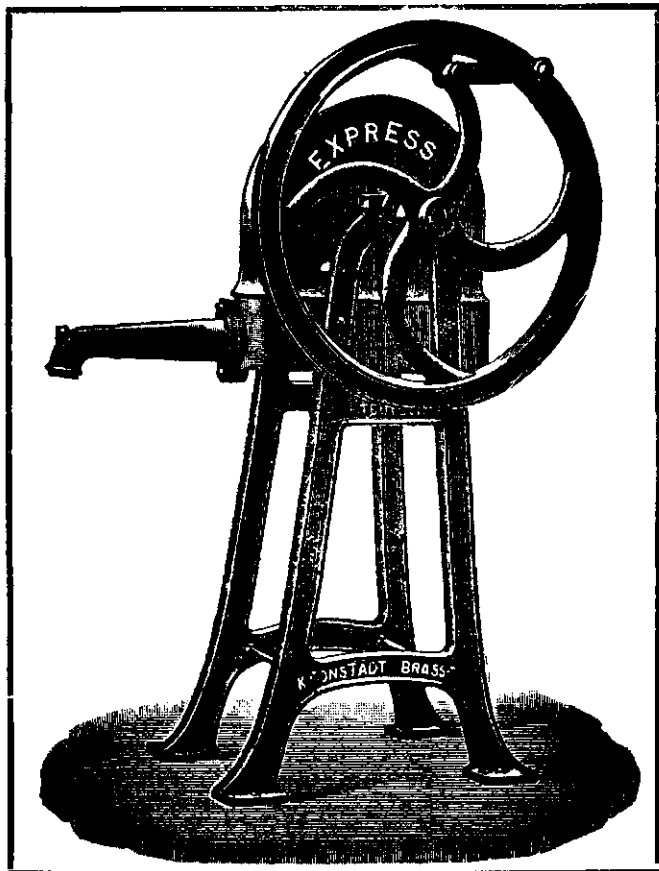
Birou de informații!!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului româ-
 nesc din provincă, m'am hotărât să deschid în
 Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la
 ministerii și la alte foruri, orice informații com-
 merciale și în general în orice cauză dau în
 restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate
 chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rez-
 zolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referen-
 tul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac
 totfelul de mijlociri comerciale și comande.
 Prețuri moderate, serviciu prompt, informații
 detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III. 19.

Pumpe pentru tren. mânilor și puterei
pregătește în toată forma

Iuliu Teutsch

turnătorie de fier, fabrică de mașini și metaluri.
Brașov.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerintelor moderne; — dietetică după sistemul lui **dr. Sahmann**; — (băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, hysterie, anemie, diabet, diateză urică, rheumatism, boale de stomach
: : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în
: : stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detalieri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

„TIMIȘIANA“

INSTITUT DE CREDIT și ECONOMII SOCIETATE pe ACȚII

FONDAT IN ANUL 1885.

Centrala în **Timișoara-centru**

(Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

Filiale în:

Buziaș, Recaș, Ciacova și Delta.

Telefon Centrala Direcțiunea: Nr. 510.

Contabilitatea: Nr. 1149.

Capital propriu 1,500.000 cor. — Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Filiala Buziaș nr. 10, Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Delta nr. 26.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 $\frac{1}{2}$ % și 5% interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

■ Depuneri până la 10.000 coroane, după starea cassei se plătesc și fără abdicere
■ Escomptează cambii și acoardă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

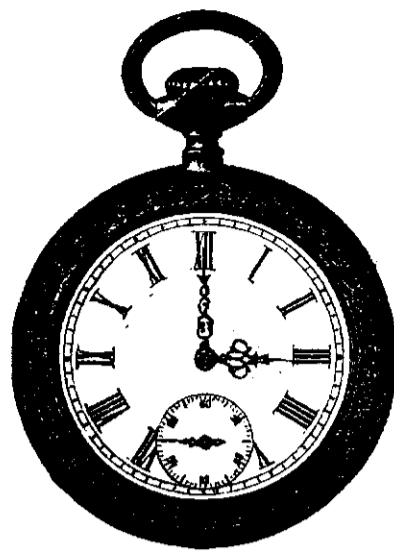
■ Dă avans. pe efecte publ. (Lombard).

■ Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

În atențiunea tuturor.**— Să cumpărăm pământ. —**

În comuna **Tăuț** (com. Arad) se află pământ bun de vânzare. Se parcelează moșia grofului Königsegg. Condițiunile de cumpărare sunt foarte ușoare. După fiecare sută din prețul de cumpărare trebuie plătite la încheierea contractului numai 10 procente. Doritorii se pot adresa încredințatului Titu Babeș, avocat (Budapesta, Erzsébet-tér 18) ori la angajatul domeniului Kis Péter în Tăuț (Feltót, com. Arad). Prețul pământurilor cumpărate se plătește în rate.

Țăranii români pot ajunge ușor la pământ mult, bun și ieftin. Fruntașii de pe sate să-i sfătuiască până nu-i previn țărani de alt neam.

Cele mai bune **oroloage**
 cele mai solide și **juvaericeale**
 cele mai moderne
 atât pe **bani gata, cât și în**
rate pe lângă **chezășie de**
10 ani cu prețuri ieftine, livrează
 cea mai bună prăvălie în această
 prăvălia în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul **Românul** (ad. scriu că au celit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
 ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
 se capătă în colorile galbină
 și neagră cu
16 coroane 50 fl.
 escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
 prăvălia de ghete de rangul I-u.
 Arad, piața Andrásy nr. 20.
 Comande din provincia se execută în aceeași zi.

25 (11)

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

- moderne mașini și material**
- privitor la această branșă,**

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebrele și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încurajă cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::
 ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

La Librăria die- cezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
 legate în pele cu cop-
 cii, 1 vol. 14.50, toate
 volumele Coroane 172.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile

cele mai moderate.